

«Добиваюся, щоб Росія була покарана»

Вдова українського героя Андрія Ваховського, який загинув під Іловайськом, судиться з державо-агресором
» стор. 4

Батурина сила і слава множаться

Скуштувати хліба за старовинним рецептом можна за облаштування козацького двору
» стор. 3

Не для преси

Укроборонпром заборонив підлеглим підприємствам обговорювати в ЗМІ його рішення, зокрема — критикувати законопроект №3822
» стор. 7

Україна молода

Вівторок, 13 квітня 2021 року

№35 (5767)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 27,909 грн
1 € = 33,152 грн
1 рос. руб. = 0,361 грн

Москва «палала»... від ганьби

На чемпіонаті Європи в столиці Росії українські важкоатлети сенсаційно здобули перемогу в медальному заліку
» стор. 15

На чемпіонаті Європи у Москві український важкоатлет Дмитро Чумак виборов третє в кар'єрі континентальне «золото».
Фото з сайта hersonci.com.ua.

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на травень

стор. 11

«Португалія та Євросоюз закликали Російську Федерацію вжити необхідних кроків для деескалації ситуації та долучитися до змістовного діалогу та конструктивних консультацій. Португалія висловила свою повну підтримку запиту України на активацію механізму зниження ризиків згідно з пунктом 16 Віденського документа 2011 року».

Зі звіту про засідання ОБСЄ

COVID-19

Три вакцини на порозі

Щеплювати планують поліцейських, задіяних у проведенні ЗНО педагогів і спортсменів

Катерина БАЧИНЬСКА

Не втішайтеся, що після майже 20 тисяч нових хворих на COVID-19 за день минулого тижня тепер маємо навіть не 8 тисяч нових випадків захворювання в Україні. Проведено ж було в неділю тільки 40 109 тестувань. А в будні дні їх робили понад 120 тисяч.

Найбільше нових заражень у Дніпропетровській, Харківській, Львівській і Київській областях. Померли 287 осіб, госпіталізовано 2 770.

Зберігаються пікові навантаження на службу екстреної медичної допомоги. Про це під час брифінгу заявила заступниця міністра охорони здоров'я Ірина Микичак.

Тим часом планують змінити зонування Чернігівської та Чернівецької областей, де ситуація нібито поліпшилася завдяки обмеженням. Про це заявив головний санітарний лікар України Віктор Ляшко.

Київ лишається серед міст із найбільшим поширенням коронавірусу. Тому доло локдауну в столиці вирішуватиме Комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій під час засідання в середу, 14 квітня. Про це заявили у КМДА. Зокрема, у повідомленні йдеться, що міська влада виходить не винятково з епідеміологічної ситуації.

Нагадаємо, з 5 квітня у Києві через погіршення епідситуації введено жорсткий карантин. Громадський транспорт працює винятково для перевезень працівників підприємств критичної інфраструктури та за спецперепустками. Ці обмеження діють до 16 квітня.

Загалом від початку пандемії в Україні від коронавірусу, за офіційною статистикою, померли 37 тисяч 301 особа. Такі дані наводить Міністерство охорони здоров'я. Водночас, за інформацією відомства, від моменту першого пацієнта в Україні на ковід захворіло 1 млн 861 тис. 105 осіб.

Уже найближчим часом до України мають надійти нові поставки вакцини. Міністерство охорони здоров'я визначило категорії українців, яких щеплять першими партіями вакцин Pfizer та CoronaVac. Відповідну інформацію надав головний державний санітарний лікар Віктор Ляшко. За його словами, перші 117 тисяч доз від Pfizer придуть уже цього тижня в рамках глобальної механізму COVAX. Вакциною з цієї партії зроблять щеплення мешканцям будинків для літніх людей і співробітникам ДСНС.

Щодо препарату CoronaVac, то ним щеплювати почнуть цей тижня. Перші партії цієї вакцини використовують для людей із маломобільними груп населення і тих, хто за ними доглядає, а також для працівників освіти, задіяних у проведенні ЗНО, олімпійців і паралімпійців, а також працівників патрульної поліції. ■

НА ФРОНТІ

Російський шакал зуби зламає

На кордоні України перебуває максимальна концентрація військ РФ із 2014 року

Тарас ЗДОРОВИЛО

Із початку цього року на сході України загинуло 27 наших захисників. У цей скорботний список останніми вписали загиблого на передовій 10 квітня у результаті смертельного кульового поранення старшого солдата, військовослужбовця 92-ї окремої механізованої бригади 24-річного Андрія Теперика, родом із Харківської області; та військового, чие прізвище ще не оприлюднюють, який отримав несумісне з життям вогнепальне кульове поранення 12 квітня.

Російські окупанти — зважаючи на ситуацію останнього періоду — не збираються вгамовуватися. Наразі біля українських кордонів перебуває максимальна концентрація військ Російської Федерації з 2014 року.

Тим часом на фронті 11 квітня збройні формування РФ п'ять разів порушили режим припинення вогню. Зокрема, в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід», неподалік населеного пункту Невельське. Противник здійснив обстріл позицій наших захисників із заборонених Мінськими домовленостями мінометів 82-го калібру та гранатометів різних систем. Поблизу Водяного, що на Приазов'ї, російсько-окупаційні війська відкривали вогонь зі

стрілецької зброї, ручних протитанкових та автоматичних станкових гранатометів.

У районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ», неподалік селищ Зайцеве та Шуми, збройні формування РФ обстрілювали позиції українських захисників із гранатометів різних систем, великокаліберних кулеметів та стрілецької зброї.

Додамо, що вздовж усієї лінії розмежування розгорнуті спостережні групи Української сторони СЦКК. На особовий склад цих груп, у взаємодії з військовими підрозділами Збройних сил України, покладаються надважливі завдання — безпосередньо контролювати та координувати режим припинення вогню, а у випадках порушення Мінських домовленостей збройними формуваннями Російської Федерації оперативно проводити верифікацію порушень для своєчасного інформування вищого керівництва держави.

Також важливими напрямками роботи спостережних груп є контроль та координація дотримання гарантій безпеки при проведенні ремонтно-відновлювальних робіт на об'єктах цивільної інфраструктури регіону.

Додамо, що держсекретар США Ентоні Блінкен висловив занепокоєння через

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Черговий національний рекорд 11-річний Лев Бондаренко встановив у харківській школі, що є центром оцінювання знань іноземних мов за Кембриджською системою. Тут кажуть, що майбутнім кандидатам наук, професорам і доцентам достатньо захистити рівень, що має назву В2. Яким же було здивування екзаменаторів, коли юний поліглот без особливих зусиль отримав максимально високий показник — С2.

«Це свідчить про те, що він абсолютно все чує, що говорять іноземці, — пояснив викладач англійської Сергій Бойко. — Лев може читати будь-яку літературу сучасну, будь-які статті. Він може спілкуватися англійською мовою з будь-якими людьми».

До нового рекорду хлопець готувався самостійно при допомозі інтернету; жодних спеціалізованих курсів не закінчував. Причому, англійська юному поліглоту сподобалася не одразу.

«Я йому включила відео у сім років, але він сказав, що нічого не розуміє, й вимкнув, — пригадує мама Львова Ольга Звянцева. — Тоді вирішила, що йому ще зарано. А потім Лев захопився статтями у Вікіпедії. Оскільки переклад був не надто вдалим, почав читати в оригіналі».

Паралельно хлопець став дивитися англомовні фільми з субтитрами і самотуж-

OBVA!

Хлопець-енциклопедія

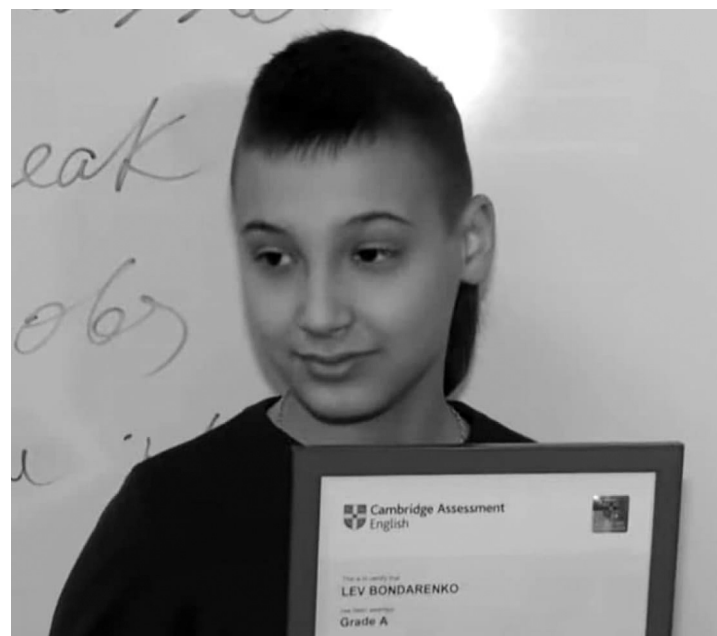
11-річний харків'янин встановив п'ятий національний рекорд, склавши іспит з англійської мови за програмою Кембриджського університету

ки освоїв мову. За словами вундеркінда, його прикладом може скористатися будь-хто. Достатньо просто щодня виділяти трохи часу на запам'ятовування хоча б кількох слів з правильною вимовою і не скаржитися на брак часу.

Свій перший національний рекорд Лев Бондаренко встановив у п'ять років, прочитавши з найвищою швидкістю незнайомий текст. Тобто за хвилину зумів вимовити 141 слово. А вже у шість років хлопчина здивував екзаменаторів феноменальними для свого віку знаннями з географії, безпомилково назвавши столиці усіх країн світу.

Далі було випробування з біології: Леву показали зображення 310 живих істот — і він озвучив їхні наукові назви. Свій четвертий національний рекорд восьмирічний вундеркінд встановив завдяки знанням із квантової фізики та астрофізики.

«Мені називали термін, — пригадує хлопчина, — а я давав його повний опис. — Нап-

Лев Бондаренко має феноменальну пам'ять. Фото з сайту 5.ua.

риклад, таке. Нейтріно. Зіна, фатіна і фіксина змішуються, утворюючи нейтрину. Або — квазар. Це клас астрономічних об'єктів, що є найяскравішими об'єктами у Всесвіті».

На рекорді з англійської мови Лев теж не збирається зупинятися, оскільки наразі вивчає японську, китайську, іспанську та німецьку. ■

A ТИМ ЧАСОМ...

Нагадаємо, Європейське командування збройних сил США привело війська у бойову готовність найвищого рівня після того, як 26 березня окупанти на Донбасі вбили чотирьох українських військових, а Росія почала стягувати війська до кордону з Україною. Уже 1 квітня послі країн-членів НАТО провели термінову зустріч у Брюсселі, де обговорили сплеск насильства на Донбасі та накопичення російських військ біля українських кордонів.

А 14-15 квітня у Чорне море мають увійти американські ракетні есмінці Donald Cook («Дональд Кук») і Roosevelt («Рузвельт»), які вже в акваторії Середземного моря. Про це повідомила агенція Інтерфакс-Україна з посиланням на британських спостерігачів і посольство Росії в Анкарі.

Раніше кораблі, осначені крилатими ракетами Tomahawk («Томагавк») з дальністю дії 1,6 тис. км і системою протиракетної оборони Aegis («Іджіс»), вийшли з військово-морської бази Рота в Іспанії, прямуючи в Чорне море, де перебувають до 4-5 травня.

Roosevelt і Donald Cook поряд з аналогічними есмінцями Ross («Росс») і Arleigh Burke («Ерлі Берк»), розміщеними на постійній основі в Європі на іспанській військової базі в Роте, разом із наземними базами ПРО Aegis в Польщі та Румунії є складовими частинами програми побудови європейської поетапної адаптивної системи протиракетної оборони.

наращування російських військ біля українських кордонів і від імені президента Джона Байдена попередив про можливі наслідки, якщо Російська Федерація діятиме необачно чи агресивно щодо України.

Держави-члени ОБСЄ (нині головує в Європейському Союзі Португалія) також висловили стурбованість діями Росії, яка концентрує сили на кордоні з Україною, а також в Криму і на Донбасі, про це свідчить звіт про засідання ОБСЄ від 10 квітня. Зібрання ініціювала українська сторона й Росії було запропоновано пояснити свої дії, проте країна-агресор відмовилася від участі. ■

Валентина ГРИГОРЕНКО

■ ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Батурина сила і слава множаться

Скуштувати хліба за старовинним рецептом можна за облаштування козацького двору

Презентація розпочнеться у Цитаделі Батуринської фортеці.
Фото Валентини САМЧЕНКО.

Високий екскурсійний сезон непростого вже другого карантинного року 16 квітня презентуватиме Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця». Попри суворі обмеження, спричинені поширенням коронавірусу, з не менш суворим дотриманням правил індивідуального захисту масками, відповідного небагатолюдного перебування, дотримання установленої дистанції та де потрібно — температурного скринінгу, історико-культурні заповідники мають право працювати. Це регламентує підпункт 5 пункту 3 (5) постанови КМУ від 9 грудня 2020 р. №1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів».

Ми робимо все, щоб бути безпечними, запевняють музейники Батурина. І готують на п'ятницю масштабну презентацію, яку представлятимуть на території Цитаделі. Покажуть нові напрацювання — нові екскурсії, виставки та завершальний етап роботи над новим музеєм!

«Одна з найпопулярніших виставок заповідника «Ясновольможні гетьмани. Життя для України» на території Цитаделі Батуринської фортеці, де відвідувач зустрічається вічна-віч з гетьманами (у воску), в цьому сезоні набирає неймовірної глибини, — розповідає старша наукова співробітниця заповідника Оксана Ломко. — Ми змогли максимально відтворити історичне середовище діяльності гетьманів, підкресливши їхню статусність, та розкрити їхні уподобання в побуті, гастрономії. Щира подяка колегам з Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» та Чернігівського обласного історичного музею імені Василя Тарновського, які надали можливість зробити копії музейних предметів. Щира подяка меце-

нату Євгену Суру за довіру та значну фінансову допомогу в реалізації цього проєкту. Щира подяка майстрам товариств «Купола» та «Геральдична палата» за високу якість копій музейних предметів».

Прем'єрою дня стануть екскурсії з елементами театралізації. У Будинку генерального судді Кочубея про історію свого коханця до гетьмана Івана Мазепи вперше відвідувачам розповість сама Мотря Кочубея. На іншій локації — у Палаці гетьмана Кирила Розумовського — екскурсія «Подорож у часі»,

яка проходитиме не без участі його господаря з іншого століття.

А ще 16 квітня у Батурині бажані матимуть унікальну можливість стати учасниками творення комплексу «Козацький двір». За облаштування двору винагородою буде дегустація свіжоспеченого в печі хліба за старовинним батуринським рецептом.

«Хата козака — це музейна платформа Батурина, яка верстається на наших очах. Закликаю всіх долучитися і донейти козаку оселю експонатів, сам почав зі старовин-

ного портрета Шевченка, який висів у козаків у часи Російської імперії, — коментує дослідник історії Ростислав Мартинюк. — Між іншим, навіть вхідні двері хати обладнані спеціальним замком, який іще де-не-де побутує на Гетьманщині. І це викликає непідробний захват... Люди, гайда докажем, що ми козацького роду. Йдеться про батьків наших дідів і бабусь, які водили нас до школи».

«Козацький двір» у Батурині офіційно — урочисто та гучно — відкривають 18 травня. ■

■ СТОЛИЦЯ

Вбили будинок

Чому не карають за знищення історичних будівель

по вул. Симона Петлюри у Шевченківському районі столиці. Відомості про цей факт 10 квітня було внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 356 КК України (самоуправство).

Співробітники поліції під процесуальним керівництвом прокуратури провели огляд місця події, допитали в очевидців та витребували дозвільні документи щодо виконання будівельних робіт.

За словами активістів, демонтувати історичний будинок почали ще 20 березня, а перед початком зни-

щення будівля перебувала у гарному стані. Територія, на якій розташовувався будинок, входить в історичний ареал забудови Києва відповідно до історико-опорного плану міста.

На місці двоповерхового будинку новітні «зодчі» — в особі девелоперської компанії Zim Group — планують звести апарт-готель Times на 352 номери. На сайті забудовника йдеться про 15 поверхів, утім на LUN.ua вказано 26. І рендери свідчать, що будівля буде значно вищою за 15-поверхову.

Ще у 2018 році «ключківський» Департамент містобудування та архітек-

тури КМДА видав компанії «Приват» містобудівні умови на так звану «реконструкцію» цієї будівлі під готель, попри те, що цей будинок входить у межі історичного ареалу міста — єдиний історичний будинок, який могли побачити гості столиці одразу по дорозі з вокзалу», — повідомив колишній нардеп Юрій Левченко у фейсбуці.

«Спочатку в будинку, який був у чудовому стані, вибили вікна, аби він сам «загнувся», після чого громадськість підняла крик. Забудовник вирішив не «ризикувати», і сьогодні — на вихідних (10-11 квітня. — Ред.) — цей чудовий будинок швидко вбили. Замість нього тепер планується одоробло на 26 поверхів...»

Весь цей час Кличко міг зупинити це варварство, але йому важливіші інтереси його друзів-збудовників, ніж історія нашої столиці», — додав Юрій Левченко. ■

■ МЕДИЦИНА

Народна подяка

Черкаських медиків заохотили грошовими преміями

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкасах нагородили лікарів, які нині на передовій у боротьбі з коронавірусом. Топ-10 медиків Шевченкового краю обирали самі черкащани шляхом народного голосування, а вручив нагороди голова ОДА Олександр Скічко.

Як повідомили «УМ» у Черкаській облдержадміністрації, визначали кращих лікарів за результатами коментування на сторінці голови ОДА у соціальній мережі «Фейсбук». Загалом жителі області запропонували понад 130 кандидатур. Ті ж десять медиків, які набрали найбільшу кількість голосів, були відзначені грамотами від обласної державної адміністрації та грошовою винагородою (по 5 тисяч гривень).

«Друзі, дякую кожному з вас, хто долучився до народної подяки нашим лікарям. Я дійсно хотів, щоб ця нагорода була народною. Ми отримали майже тисячу коментарів. І за результатами ваших відгуків обрали десяток тих, кого вдячні пацієнти згадували найчастіше», — говорить голова ОДА Олександр Скічко.

За його словами, було важливо відзначити абсолютно всіх медпрацівників, про яких написали жителі області. Тож іще 95 професіоналів медичної сфери отримають спеціальні подяки від Черкаської облдержадміністрації.

Серед відзначених медиків — Світлана Волгіна, директор Черкаської міської інфекційної лікарні; Владислав Гаркавий, ендоскопіст Золотоніської багатопрофільної лікарні; лікар Андрій Юров і фельдшери Вячеслав Головаш та Андрій Сакун із Черкаського обласного центру екстреної медичної допомоги; Олена Голуб, завідувачка пульмонологічним відділенням обласної лікарні; Світлана Давиденко, сімейний лікар з Чигирини; Олена Заболотна, завідувачка інфекційного відділення Черкаської райлікарні; Віктор Скорик, сімейний лікар із Золотоноші; Людмила Скорич, лікар-анестезіолог Черкаської міської лікарні №1.

До речі, як зазначає Ірина Назарок із Черкаського обласного центру екстреної медичної допомоги, медики «швидкої», які працюють у ковідних бригадах, отримують виплати в повному розмірі. ■

■ КРИМІНАЛ

Долари у вухах

Поліцейські організували незаконну «прослушку»

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкасах оперативники обласного управління СБУ викрили поліцейських, які організували незаконне прослуховування користувачів смартфонів. Як розповідає «УМ» Катерина Дрога з управління СБУ в Черкаській області, організували «бізнес» чинний та колишній співробітники Нацполіції.

Співробітники спецслужби встановили, що зловмисники приймали «замовлення» на збір інформації щодо фізичних та юридичних осіб. «Використовуючи службове становище, поліцейські незаконно прослуховували громадян. За кожен «пакет послуг» вони отримували від замовників 2 тисячі доларів США», — говорить пані Катерина.

Наразі поліцейським повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 163 (порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер) Кримінального кодексу України.

Вирішується питання щодо обрання їм міри запобіжного заходу.

Операція з викриття зловмисників проводилась спільно з Головним слідчим управлінням ДБР під процесуальним керівництвом офісу генерального прокурора. ■

Тарас ЗДОРОВИЛО

У час нових карантинних обмежень деякі спритні ділки варварськими методами знищують історичні будівлі столиці, готуючи «плацдарми» для нових висоток. Ось нове неподобство: 10 квітня у столиці на вулиці Симона Петлюри, 29, знесли історичну будівлю: прибутковий будинок купця Уткіна, збудований у 1905 році в Києві неподалік залізничного вокзалу за проєктом архітектора Олександра Вербицького. Ця чудова двоповерхова садиба була розміщена на березі річки Либідь.

Тривогу забили активісти ГО «Мапа реновації», повідомивши у соціальній мережі, що будинок зносять, аби на його місці побудувати апарт-комплекс, та звернулись до правоохоронців. Останнім не вилалося нічого іншого, як розпочати кримінальне провадження щодо факту самовільного демонтажу будівлі

Ліна ТЕСЛЕНКО

■ ОБПЕЧЕНІ ВІЙНОЮ

«Добиваюся, щоб Росія була покарана»

Вдова українського героя Андрія Ваховського, який загинув під Іловайськом, судиться з державою-агресором

«Я шукала його дев'ять місяців»

■ **Маріно, ваш чоловік пішов на війну добровольцем майже одразу, як почалися бойові дії на сході України. Але ж міг і не піти, пересидіти, як це багато хто зробив тоді?**

— Чесно скажу: я його не хотіла відпускати. Просила: «Не йди». А він відповів: «Якщо не я, то хто?». Він був не з тих, хто звик ховатися за чужими спинами. Хтось на кожному кроці розповідає, який він патріот, а хтось мовчки бере і робить свою справу. От і Андрій вирішив, що потрібен Батьківщині зараз саме там, на сході.

У частині 3027 під Києвом якраз формували добровольчий батальйон «Донбас» Семена Семенченка. Я вже тоді говорила, що це людина, якій не можна довіряти. А як інакше можна було думати про особу, яка ховала своє обличчя під балаклаву? Коли чоловік і його побратими від'їжджали на передову, вони навіть не пройшли курс молодого бійця!

Ми з ним щодня з'їжджали додому. А потім Андрій раптом перестав виходити на зв'язок. Слухавку не брав, хоча телефон ще був у мережі. А потім і з мережі зник. Згодом мені подзвонив його командир взводу, який сам лежав у лікарні ім. Мечникова в Дніпрі, й повідомив, що Андрій загинув у нього на очах...

Я вирушила на Дніпропетровщину, об'їздила всі госпіталі, морги. Його ніде не було. Передивилася десятки фото трупів, які були спотворені настільки, що впізнати когось за ними було неможливо. Я шукала його дев'ять місяців. Аж доки мама Андрія і донька Аліса не здали ДНК. Так з'ясувалося, що мого чоловіка ще в жовтні поховали як невідомого захисника України на Краснопільському цвинтарі Дніпра.

■ **Там ще й досі покояться чимало невпізнаних героїв. Знаю випадки, коли родини відмовляються вірити в смерть своїх рідних, хоча є збіги з тестами ДНК. Вам важко було усвідомити цю втрату?**

— Так, є такі, що не вірять. І нам це було дуже непросто прийняти. Особливо матері Андрія. Я довго вмовляла її здати тест ДНК, бо вона не хотіла втрачати цю ниточку надії до останнього. Тим часом нам дзвонили шахраї: «Ваш чоловік живий, давайте 8 тисяч, соларки, і ми вам його привеземо». Дзвонили вночі, коли ти спиш і не можеш адекватно реагувати на ситуацію. А тобі кажуть: «У нього набряк мозку, потрібна термінова операція, скиньте гроші на кар-

■ ДОВІДКА «УМ»

Андрій Ваховський, позивний «Браво», сержант резерву, кулеметник батальйону «Донбас» Національної гвардії України.

Народився 1979 року в с. Шарівка Валківського району на Харківщині. Закінчив Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, учитель іноземної мови. Пройшов строкову службу в лавах ЗСУ, закінчив школу міліції.

Загинув 29 серпня 2014 року під час виходу «зеленим коридором» між селами Многопілля та Червоносільське.

Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). На фасаді Шарівської школи, де навчався, встановлено меморіальну дошку.

Андрій Ваховський пішов на війну добровольцем.

тку». Мені навіть надиктовували медикаменти, які потрібно купити. Потім з'ясувалося, що так «заробляли» засуджені з Луганської «зони». І дзвонили не тільки нам, а й друзям Андрія, і ті в щирому бажанні врятувати його дійсно вислали гроші шахраям. Тож для мене важливо було поставити крапку в цьому багатомісячному жаху. Невідомість часто буває ще нестерпнішою, ніж гірка правда. Бо коли очевидні факти постійно борються в тобі з крихтими примарної надії — це дуже боляче.

Я знаю родини, які вирішили не перепоховувати своїх рід-

них і залишили їх там, на Алеї слави Краснопільського кладовища, поряд зі своїми побратимами. Але мені було важливо забрати Андрія. Поговорила з його мамою Ніною Іванівною, вона захотіла, аби він був удома — біля батьків. Тож його поховали в рідному селі Шарівка на Харківщині.

«Перестати стріляти», Мінські домовленості — це якась політична гра, і вона точно не в інтересах України».

■ **Вашій доньці на той момент було всього вісім років. Сьогодні це вже п'ятнадцятирічна дівчина. Вона гордиться своїм татом?**

— Дуже гордиться. І вже відносно спокійно сприймає той факт, що тато не поряд і це назавжди. Але до такого усвідомлення нам довелося пройти непростий шлях.

Вона дуже схожа на батька і зовні, і рисами характеру. Тільки й того, що дівчинка, а так — в усьому Андрій. Між ними був особливий зв'язок, дуже трепетні стосунки батька й доньки. І я дякую волонтерам-психологам, які абсолютно безкоштовно допомогли дитині пережити цю втрату. Коли нам повідомили про смерть Андрія, ми нічого не казали Алісі, бо й самі ще

зуміла, що без допомоги психологів не впораємось. Із допомогою фахівців донька поступово почала виходити з цього стану, перестала плакати, чекати. Дитяча психіка швидше це пережила. А я... Я ще й досі можу розплакатися, як кажуть, на рівному місці. Досить подивитися фото чи якийсь відео — і все, мене «накрило».

■ **Маріно, але десть у глибині душі ще жевріє якась надія?**

— Надія? На що? Вже сім років пройшло. Хоча... Кілька років тому, коли міняли іловайських полонених, ми сиділи перед телевизором і вдивлялися в кожне обличчя. А раптом? Та дива не сталося. Ми маємо збіги за ДНК і по матері, і по доньці. Тож треба просто жити далі, рости дитину, а не тішити себе ілюзіями.

Єдине, що ще можу зробити для його пам'яті, — домогтися покарання для держави-агресора. Ще в 2014 році я подала позов у Європейський суд із прав людини проти Росії, яку звинувачую в загибелі мого чоловіка. Тому що вважаю, що це була спланова-

Марина Ваховська з донькою Алісою.

на каральна акція російських регулярних військ. Збираючи докази для ЄСПЛ, я опитувала тих, хто їхав у цій колоні і вижив, то їм росіяни казали: «Ми вас уже три дні чекаємо». Це був цинічний розстріл, і я хочу, аби Росія була покарана за свій злочин, а не брехала про шахтарів на танках.

На жаль, справа з моїм позовом не рухається. Мені сказали, що поки не закінчиться слідство в Україні по Іловайську, суд у Страсбурзі не зможе винести ніяких рішень, бо він все одно буде робити запит на висновки наших слідчих органів. А воно досі не закінчене. І знаєте чим мотивують? Що є безвісти зниклі. От коли знайдуть усіх, тоді й слідство завершиться. Тобто ніколи.

«Може, ваш чоловік просто загуляв?»

■ **Наскільки родини загиблих воїнів сьогодні захищені соціально? Відчуваєте опіку держави?**

— Коли я приїхала в частину, щоб отримати підтвердження того, що мій чоловік був у зоні АТО, з'ясувалося, що ні він, ні інші хлопці навіть не були належним чином оформлені. Зате Костя Гришин, він же Семен Семенченко, який на той час ще й паспорт на нове ім'я не отримав, був зареєстрований, отримав відпуски, документ, що відбуває в зону АТО. А на хлопців, серед яких був і мій чоловік, нічого не було! Ні наказів, ні будь-яких інших підтверджень. Навіть їхні прізвища ніде не фігурували, а тіль-

ки позивні. Мені дзвонили родичі інших бійців і говорили, що нічого не можуть довести! Це все було схоже на якусь аферу. Ми втратили рідних на війні та ще й маємо знайти цьому докази! Знаєте, що мені говорили? «А може, ваш чоловік просто загуляв?» Довелось довго, майже рік, добиватися, шукати свідків, що Андрій був в АТО. І я весь цей час день у день ходила в частину, постійно смикала всіх, аби про нас не забули. Отак у нас склалися стосунки з державою...

Щодо соціального захисту, то спочатку моя донька отримувала 1200 грн пенсії, яку призначають у разі втрати годувальника. За новою постановою, ухваленою в серпні минулого року, це мало б бути вже 6100 грн. Але потім у документ внесли зміни, і ця сума зменшилася. Також маємо 50% компенсації за «комуналку», але тільки на визначену кількість обсягу спожитих води чи газу, все, що більше, сплачуємо сповна. Цікаво, що учасникам АТО/ООС компенсують 75% «комуналки», а родинам загиблих — 50%.

Крім того, від місцевої влади щомісяця отримуємо 2 тисячі гривень. Знаю, що в Чернігові, наприклад, родинам загиблих виплачують по 5 тис. гривень, але ж то обласний центр, інші можливості. Тому вдячні й за це.

■ **На рівні місцевої влади відчуваєте особливу увагу до своєї родини?**

— Спочатку такої уваги дійсно було багато. Часто запрошували на якісь офіційні заходи, на день вдови привозили продуктові пакети тощо. Зараз це вже дедалі рідше. Не можу сказати, що про нас геть забули, але увага не така пильна, як раніше. Та й загиблих значно більше, ніж у перші роки, і виклики зовсім інші, пов'язані з пандемією.

■ **Чи спілкуєтесь з іншими родинами загиблих? Можливо, спільно вирішуєте проблеми?**

— Спілкуємось, але не так часто. Здебільшого бачимось на якихось офіційних і пам'ятних заходах... Річ у тому, що родини загиблих — це люди різного віку, й усі по-різному сприймають свою втрату. Хтось хоче спілкуватися, нам навіть психологи казали, що таке спілкування потрібно, зокрема, й між людьми, які пережили таку саму біду. А хтось розчинився у своєму горі й відгородився від зовнішнього світу. Тому непросто знайти спільні точки дотику, бо кожен переживає це по-своєму.

■ **«Ми віддали країні найдорожче — своїх рідних»**

■ **Вам доводилося стикатися замість розуміння і співчуття з недоброзичливим ставленням?**

— Всяке було. Навіть у «маршрутці», бувало, показуєш посвідчення вдови, у відповідь: «Що ви мені покажете? Така молода, а хоче безкоштовно проїхати». В таких випадках мені простіше заплатити, ніж щось комусь доводити. Так само й донька Аліса соромиться цього.

Зараз я зіштовхнулася з тим, що пільги на вступ для дітей загиблих воїнів АТО теж написані гарно тільки на папері. Аліса буде поступати в коледж, і коли я подзвонила туди та почала розпитувати про наші шанси, мені сказали: «А ви знаєте, скільки переселенців? У нас вони в пріоритеті на бюджетні місця. А ваша донька піде на загальних підставах». Ми віддали цій країні найдорожче — своїх рідних — і змушені воювати далі: спочатку за те, щоб довести сам факт перебування чоловіка на війні, потім — за проїзд у «маршрутці», за вступ до навчального закладу дитини. Це так боляче й принизливо.

■ **Марино, а чи можна закінчити цю війну, якщо просто перестати стріляти? Що думаєте з цього приводу?**

— Ні. Я думаю, ця війна вже могла б закінчитися, якби ми не тишили себе оманливими ілюзіями про «треба просто перестати стріляти». Коли мій чоловік і його побратими виходили в так званий «зелений коридор», Іловайськ був наш. Чому знадобилося здавати це місто, чому з нього треба було виходити — ніхто не розумів. Якби не оце «не треба стріляти», війна могла закінчитися ще в 2014-2015 роках. Ми вже і Донбас повернули б, і Крим відвоювали б. Бо тоді люди йшли на такому душевному і патріотичному підйомі, що могли гори звернути. А «не стріляти», Мінські домовленості — це якась політична гра, і вона точно не в інтересах України. ■

Олена ЧЕРКАСЕЦЬ

Верховна Рада дозволила президенту неодноразово призивати в армію військовозобов'язаних. Такий закон, ініційований Володимиром Зеленським, парламент ухвалив на позачерговій сесії 30 березня. За нього проголосували 256 депутатів.

Законом передбачено введення нового виду військової служби — служба за призовом з-поміж резервістів в особливий період. А цей «особливий» період в Україні почався ще у березні 2014 року з оголошенням першої хвилі мобілізації й триває дотепер. Тож, згідно з прийнятим законом, у випадку загострення ситуації на фронті або ж порушення українських кордонів президент за поданням головнокомандуючого Збройних сил для оперативного доукомплектування війська зможе призивати людей з оперативного резерву протягом доби. При цьому оголошувати загальну мобілізацію не потрібно.

■ **Кого призватимуть, нові військкомати і штрафи**

Забирати в армію військовозобов'язаних можна буде не частіше одного разу на рік. Проте в другому читанні вилучена норма про максимальний 6-місячний строк призову резервістів в особливий період. Тобто, по суті, призивати можна щороку на невизначений термін. І так необмежену кількість разів.

Звичайно, чутки, що почали ширитися стосовно того, що ухвалений закон дозволяє ловити людей просто на вулицях для призову, є повною нісенітницею. І йдеться не про тих, хто відслужив лише строкову службу, оскільки до оперативного резерву відносять українців із бойовим досвідом. Тобто це стосується резервістів-контрактників та тих, хто зарахований «до військового оперативного резерву» без підписання контракту і був уже в зоні АТО або ООС.

Під час другого читання законопроекту нардепи Леся Василенко («Голос») та Олена Шкрум («Батьківщина») пропонували внести правку, що передбачала б призивати лише тих резервістів, які в добровільному порядку уклали контракт на проходження військової служби в резерві. Однак цю правку було відхилено.

Закон №3553 набув великого резонансу в суспільстві і викликав шквал дискусій та обговорень, з'явилися як прихильники, так і опоненти законодавчої ініціативи. Запровадження нової форми призову резервістів обурило частину ветеранів та громадські організації. Зокрема, «Юридична сотня» — об'єднання юристів, яке від початку бойових дій на сході опікується правами українських військових та ветеранів, окреслює ризики та загрози насамперед для тих військових, які вже виконали свій громадянський і конституційний обов'язок щодо захисту Вітчизни. Це латання дірок старими людьми, кажуть деякі військові.

Адже головним мінусом закону 3553 є відсутність запобіжників для неодноразового призову резервістів та чітких критеріїв призову. Цей закон відходить від контрактної військової служби, повертає практику примусового призову і таїть у собі корупційну складову. Тож в «Юридичній сотні» вважають, що саме ці деталі не сприятимуть розв'язанню проблем в армії, а можуть завдати шкоди та спричинити напругу в суспільстві.

Натомість прихильники закону вважають, що такий механізм призову дозволить швидко поповнювати військові частини та посилить боєздатність ЗСУ. Щодо самих призовників, то, на їхню думку, в документі продумані всі ризики для військовозобов'язаних у разі їх призову та захист із боку держави. Тобто за резервістами зберігатиметься робоче місце, посада і середній зарплаток. Непрацюючим державою сплачуватиме мінімальну зарплату. Не нараховуватимуть на весь час призову штрафні санкції та пеню за невиконання фінансових зобов'язань. Так

■ **ЩОСЬ НОВЕНЬКЕ**

Золотий резерв

Чи ловитимуть військовозобов'язаних на вулицях: «УМ» розбиралася в законі про призов резервістів без мобілізації

само передбачені й інші гарантії, зокрема, щодо освіти та медичного забезпечення.

Однак експерти з працевлаштування вважають, що закон може болісно вдарили по ветеранах. Зрештою, роботодавці просто не захочуть брати на роботу тих, хто перебуває в резерві, бо ж будь-якої хвилини їх можуть знову забрати в армію. А згідно з законом, за працівником мають зберігатися місце та виплата заробітної плати, а у теперішніх економічних умовах для малого бізнесу, наприклад, такі умови можуть стати непосильними.

Окрім нової форми призову резервістів, закон передбачає ще і реформу військкоматів. Тобто замість військових комісаріатів будуть створені «територіальні центри комплектування та соціальної підтримки». Реформою також передбачене забезпечення належного функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Збільшуються у кілька разів і суми штрафів за адміністративні правопорушення призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Тобто, якщо ви порушили правила військового обліку — вчасно не з'явилися до військкомату, не внесли зміну відомостей про себе чи порушили порядок проходження навчальних зборів — чекайте «премію» у вигляді штрафу від 510—850 гривень. За повторне правопорушення протягом року доведеться заплатити удвічі більше.

Якщо вами порушено законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію — штрафи уже більші — від 1700—3400 грн, а для посадовців від 3400—5100 грн. Якщо порушення буде за рік не одне, сума зросте до 5100 грн, для посадових осіб — до 8500 грн.

І, нарешті, якщо ви умудрилися загубити, пошкодити чи залити кавою військово-обліковий документ (посвідчення про приписку до призовних дільниць, військовий квиток, тимчасове посвідчення військовозобов'язаних), готуйтеся викласти з гаманця від 510 до 850 грн, а за повторне таке порушення — від 850 до 1700 грн. Крім того, закон передбачає збільшення тюремного терміну для тих, хто ухиляється від служби.

■ **Що запобіжник на особливий випадок**

«Я прошу уникнути спекуляцій та маніпуляцій. Це рішення президента, сподіваюсь, ніколи не буде застосова-

не за століття нашої історії. Тому що воно застосовується тільки тоді, коли парламенту не існує, наприклад, його зруйнували», — заспокоювала колег у залі нардепа від «Слуги народу», заступниця голови Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки Мар'яна Безугла. — Мобілізація можлива тільки за рішенням парламенту. Це додатковий запобіжник, який, повторююсь, ми, сподіваюся, ніколи не застосуємо. І цей запобіжник є у більшості країн. Мало того, наприклад, Фінляндія, вивчаючи досвід агресії Російської Федерації, у 2015 році уже ввела такий запобіжник».

«УМ» вдалося поспілкуватися з Мар'яною Безуголю та отримати додаткові роз'яснення:

— Законопроект опрацьовували близько року. Розуміючи важливість питання національної безпеки, оборони, депутати вирішили «не задавнювати» його і винести на голосування на позачерговій сесії. Можливість такого призову президентом — це винятковий випадок, якщо по факту парламент виявиться недієздатним.

Законом передбачені запобіжники щодо призову резервістів.

Перш за все, не призватимуть непридатних за станом здоров'я, хто вже досяг граничного віку перебування в резерві або досягне його під час служби. Також це стосується тих, хто вже відслужив встановлені строки військової служби, і з дня звільнення минуло менше року, та має загальний строк такої служби у календарному обчисленні не менше одного року. Тобто ті, хто прослужили 12 місяців, на наступний рік можуть бути призвані тільки за бажанням і власною згодою. Чому в другому читанні відхилили норму максимально встановленого терміну служби на 6 місяців? Тому, що ми не можемо обмежувати президента в рішеннях. Це було б неконституційно.

А що кажуть з приводу закону 3553 самі ветерани?

Володимир Б. з Полтавщини, батько трьох дітей, з перших днів був на передовій і що таке війна — знає не з художніх книжок.

— Я хочу, щоб мій син міг без страху стояти з дівчиною під вербою, не озираючись, що може пролетіти ворожа куля. І якщо на лінії фронту буде загострення, то я, не вагаючись, знову візьму до рук зброю. Ми повинні воювати за те, щоб кацапський чобіт не ступав по нашій землі. Хто ж, як не ми? ■

■ ЗАКОН І НЮАНСИ

Між мрією і ярмом

Пільгові іпотечні кредити можуть надати обмеженим категоріям позичальників, але ризики для них залишаються високими

Олена ЧЕРКАСЕЦЬ

Сьогодні для багатьох людей придбання власного будинку чи квартири залишається недосяжною мрією. Втім уряд ухвалив низку законодавчих актів, за якими купівля нерухомості для українців має суттєво спроститися. З березня запрацювала програма «Доступна іпотека», за якою позичальник зможе взяти кредит на житло лише під 7%, решту кредитної ставки компенсує держава. «УМ» намагалася з'ясувати особливості та підводні камені нового закону.

Молодий і без власного житла

Пільговими кредитами опікуватиметься ПАТ «Українська фінансова житлова компанія», що і була створена спеціально для цього Міністерством фінансів. Однак поки нова структура формується, зобов'язання тимчасово покладені на Фонд розвитку підприємництва. Це та ж сама структура, що займається кредитною програмою «5-7-9%» для малого бізнесу. Саме зі своїх коштів ФРП і виплачуватиме компенсацію.

Теоретично претендувати на такий кредит може кожен, хто останні п'ять років не продавав житло та потребує поліпшення житлових умов. Практично ж — одиниці, адже необхідно відповідати низці критеріїв.

Насамперед не мати кредитних зобов'язань перед іншими банками. Наступний — вікові обмеження: оскільки кредит надається на максимальний термін — 20 років, — позичальнику на момент закінчення його строку не повинно бути понад 70 років. Звичайно, кому потрібні боржники «похилого» віку? Та і трапитися з ними може що завгодно... Кредит залишиться невиплаченим, натомість з'являться ще й непотрібні тяганини.

Ще одна вимога: позичальник повинен мати таку офіційну заробітну платню, що дозволила б гасити кредит відповідно до правил банку. З іншого — місячний сукупний розмір доходу сім'ї не повинен перевищувати 10-кратного розміру середньої місячної зарплатні в регіоні, де купуєте житло. Інакше кредит не дадуть.

Звичайно, людина, яка хоче придбати квадратні метри, та члени її сім'ї не повинні мати у власності житлову нерухомість або майнові права на незавершене будівництво, площа якої перевищує норматив. Тут повертаємося до згаданої нормативної

площі. Це 50 квадратних метрів на родину з двох людей. На кожного наступного додається по 20 квадратних метрів. Хочете взяти кредит на житло, що більше за нормативну площу? Можна, але щонайбільше на 20%, а за додаткові квадратні метри відсотки платити доведеться повністю з власної кишені. А це приблизно 15%.

Боржникам буде непереливки

Тепер про найважливіше. Тобто про гроші. Максимальна вартість житла, що передбачена пільговою програмою уряду, не повинна перевищувати 2,5 мільйона гривень. Але будьте готові одразу зробити перший внесок — щонайменше 15% від вартості, а це приблизно 350 тисяч гривень. Тож за цією програмою вам буде доступно 2 мільйони кредитних коштів. А щомісячна платіжка складатиме орієнтовно 10 тисяч гривень. І так упродовж 20 років, якщо не буде ніяких «але».

Та про це згодом. А поки що іду в відділення «ПриватБанку», аби з'ясувати, чи багато нині сміливців, які такі готові ризикнути й придбати «дешеве» житло. Керуюча Шишацьким відділенням «ПриватБанку» Лілія Титаренко коментує «УМ»: «Охочих і справді багато, проте отримати кредит зможе не кожен, адже купити можна лише зареєстровану нерухомість, якій щонайбільше три роки. Тобто, якщо брати кредит у 2021 році, це має бути житло, збудоване і взате в експлуатацію не раніше, ніж у 2018 році».

За її словами, сільському жителю купити будинок чи квартиру за таких умов не світить. Адже де в селі нові забудови? Як виявилось, в Полтаві також не знайшлося жодної нерухомості, яка б підпадала під цю програму. Тож залишаються реальними для покупки лише квартири у великих містах. Проте, як повідомила Лілія Титаренко, двом сім'ям уже вдалося скористатися програмою «Житло під 7%».

Серед «підводних каменів» є такі нюанси. Якщо ви навіть із найвагоміших, на ваш погляд, причин — хвороба, затримка зарплати або втрата роботи (ситуація ж у країні нестабільна) — відтермінували платіж на 30 днів, то державна підтримка призупиняється. Та перший раз вам пробають: якщо відновляться виплати, вона діятиме й далі. Проте якщо ж ви у «червоних боржниках» перебуваєте уже понад 90 днів, то компенсувати держава більше нічого не буде — доведеться мати справу з

Державна іпотечна програма, попри всю її зовнішню привабливість, залишається доволі ризикованою обгородкою.
Фото з сайта budport.com.ua.

банком сам на сам. А банки можуть прописати в договорі ще і штрафи за його порушення.

Тож перед тим, як ставити остаточний підпис у документах, необхідно чітко прорахувати свої можливості з виплатами, адже ваше житло перебуватиме у заставі до повного погашення кредиту. І якщо у якийсь момент ви не зможете далі здійснювати платежі, нерухомість перейде до банку.

Але не треба виключати і протилежний варіанта, коли грошей не буде в держави. Так, у постанові уряду написано, що «державна підтримка надається в межах отриманих Фондом коштів, передбачених у державному бюджеті». Зокрема, у 2021 році на це виділено 300 мільйонів гривень. А скільки буде в наступні роки? Навряд чи

хтось вам це скаже, бо бюджет ухвалюють лише на один рік.

Або ж може змінитися політична чи економічна ситуація й у наступні роки уряд узагалі не закладе кошти на пільгове іпотечне кредитування. Задумайтеся, ви ж укладаєте кредитний договір не з урядом, а з банком. Якщо відшкодування з бюджету призупиняться або припиняться зовсім, клієнт змушений буде платити за поточними ставками.

І попри те, що ризик — благородна справа, або, як говорять, хто не ризикує, той не п'є шампанського, перед тим, як починати «гру пільгового кредитування» з державою, необхідно ретельно зважити всі «за» та «проти». Адже для багатьох людей омріяна іпотека виявилася пасткою. ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Кому винен — всім прощаю

Олег ГАНСЬКИЙ

Нещодавно Верховна Рада ухвалила у першому читанні один із «соціальних» законів — про іпотечне кредитування. Як пояснили нардепи, головною метою цього документа є підтримка громадян України, які мають невиконані зобов'язання за кредитними договорами в іноземній валюті, так званими валютними кредитами.

Таким чином держава захищає позичальників, котрі брали кредити в іноземній валюті та вимушені до сьогодні їх виплачувати. Як передбачається, ухвалення відповідного закону забезпечить захист прав людини, насамперед щодо порушення права на житло, підвищення довіри громадян до держави та забезпечення практичної можливості реалізації прав людини на повагу до її житла та його недоторканності, а також значно знизить соціальну напруженість.

Утім бізнес ставить до цієї ідеї значно скептичніше. І вже виявив свою занепокоєність попереднім рішенням української влади. Хоча до остаточного рішення ще далеко, міжнародні експерти вже готові навести свої контраргументи.

Так, бізнес-спільнота, об'єднана Американською торговельною палатою в Україні, Європейською Бізнес Асоціацією, Незалежною асоціацією банків України та низкою інших структур, заявляє: ухвалення цього документа матиме негативні наслідки для економіки через зменшення надходжень до державного бюджету. Невиконаними залишаться також завдання з розвитку іпотечного кредитування та державних програм із забезпечення населення і бізнесу доступними банківськими кредитами. Зокрема, «Доступна іпотека під 7%», «Доступні кредити 5-7-9%» тощо.

«Замість спрямування коштів на фінансування державних програм банки будуть змушені вливати вільні кошти в капітал, щоб подолати, компенсувати негативні наслідки ухвалення законопроекту. Ця законодавча ініціатива суттєво погіршує правове становище кредиторів у відносинах із боржниками, збільшує кредитні ризики та ризики втрати кредитором активів», — заявили бізнесмени.

■ НАШІ ГРОШІ

Весна. Прилетить МВФ

Українська влада погоджується з вимогами наших кредиторів і очікує місію після того, як перестане діяти пільгова ціна на газ для населення

Олег ГАНСЬКИЙ

У Мінфіні бачать прогрес у перемовинах із Міжнародним валютним фондом та наближаються до порозуміння з Фондом у деяких питаннях.

За словами міністра фінансів України Сергія Марченка, минулорічні рішення Конституційного Суду звільнили Україну до зобов'язань за попередніми програмами.

«Тобто основні ключові перепони у співпраці — це не про

нові зобов'язання, це про попередні зобов'язання попередніх періодів, які ми маємо відновити», — заявив чиновник, додавши, що дивиться оптимістично на перемовини з МВФ, адже уряд наближається до порозуміння з Фондом.

«Ми бачимо певний прогрес, останнім часом він досить успішний. Останній дзвінок, який був у прем'єр-міністра, він свідчить про те, що ми зараз наближаємось до порозуміння в деяких питаннях,

які ще буквально місяць-два тому було складно реалізувати», — додав Марченко, наголосивши, що сценарій співпраці з МВФ для Мінфіну є основним. «Ми можемо розглядати інші сценарії, але вони є небезпечними, адже мають відповідні наслідки».

Сергій Марченко регулярно наголошує: для відновлення співпраці з МВФ Україна має повернутись до своїх зобов'язань перед Фондом. У президентській політичній партії «Слуга народу» заявили: місія Міжнародного валютного фонду має запрацювати в Україні у квітні цього року, після того, як втратить чинність встановлена урядом гранична ціна на рівні 6,99 грн на газ для населення.

Наші кредитори також заявляють про українські перспективи стримано. «Наразі ж, на його думку, неможливо передбачити терміни завершення першого перегляду програми «стенд-бай» — усе залежатиме

від прогресу в дискусіях щодо визначених програмою умов та зобов'язань», — заявив голова представництва МВФ в Україні Йоста Лунгман, додавши, що місяць МВФ у найближчі декілька місяців продовжить перемовини з Україною щодо першого перегляду програми. Обговорюватимуть реформи та стабільність у фінансовому секторі.

А тим часом економічна ситуація у світі, на яку, зокрема, впливає діяльність МВФ, залишається напруженою. І Україна у цьому переліку займає не найвигіднішу позицію. Днями директор-розпорядник МВФ Крістіана Георгієва заявила, що Фонд очікує на початок економічного відновлення «з різними швидкостями», оскільки економічні ситуації в країнах відрізняються.

«Ці фактори ускладнюють ухвалення здорової економічної політики і створюють ризики для макроекономічної стабільності і функціонуван-

ня суспільства», — заявили у Фонді й додали, що нерівність доходів погіршилася за останні три десятиліття, особливо в розвинених і великих економіках, що розвиваються.

«Пандемія послаблює державні бюджети, і багатьом країнам потрібні додаткові доходи, їм також доведеться витратити кошти ефективніше», — повідомили у МВФ, рекомендувавши політикам розглянути кроки для подолання зростаючої нерівності, включно з реформуванням податкової політики і зміцненням соціальних служб, таких як системи охорони здоров'я і освіти.

«Уряди повинні забезпечити всіх чесними можливостями, — заявили в МВФ. — Ці реформи не дешеві». У Фонді підрахували: 121 країні, що розвивається, знадобиться 3 трлн доларів, щоб забезпечити базові послуги. Адже за «коронавірусний» 2020 рік 95 млн людей опустилися за межу екстремальної бідності. ■

Любов БУКРЄВА

■ ТЕМНИКИ

Не для преси

Укроборонпром заборонив підлеглим підприємствам обговорювати в ЗМІ його рішення, зокрема — критикувати законопроект №3822

Ідея будувати разом із Європою новий військово-транспортний літак на базі нашого Ан-70 так і залишилася ідеєю.

Фото armyinform.com.ua.

За вивіскою корпоративної реформи криється розвал вітчизняного авіабудування: ДК «Укроборонпром» (УОП, концерн) розіслав підприємствам оборонно-промислового комплексу (ОПК) темник зі звучною назвою «Реформа Укроборонпрому: запитання — відповіді». Наказ УОП від 18 березня цього року «Про спільну інформаційну політику підприємств Концерну» забороняє оборонщикам напряму висловлювати в пресі свою думку, вимагає посиленої інформаційної координації. Тільки через менеджмент УОП! А менеджмент здебільшого не має відповідної інженерної освіти для продуктивного діалогу, в нього своя правда, що полягає в маскування істинних цілей та свідомому введенні в оману опонентів і суспільства в цілому.

До прикладу, темник вторить численним заявам гендиректора УОП Юрія Гусева, що ДК «Укроборонпром» буде ліквідований. Проте, за законопроектом №3822 «Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності», він не ліквідується, а змінює організаційно-правову форму з розширеними повноваженнями щодо втручання в господарську діяльність підприємств. Або щодо власника перетвореного УОП пропонується відповідати, що єдиним власником буде держава Україна. Однак схема перетворення у законопроекті така, що ні президент України, ні Кабінет Міністрів, ні РНБОУ, ні Мінстратегпром, ні Фонд державного майна не матимуть важелів впливу і засобів контролю за діяльністю цієї структури.

Історія перебування авіапромисловості під омофором Укроборонпрому свідчить, що в його політиці управління галузю немає нічого схожого з прогресом в сенсі реалізації логічної системи заходів, що спрямовані на розвиток вітчизняної авіації. Навпаки, спостерігаємо руковотворний розвал авіабудування — відбулася майже повна зупинка серійного виробництва «антоновських» літаків й відповідна втрата тисяч робочих місць.

На чому ж ґрунтується політика управління концерну? По-перше, це просування на ключові місця в керівництві підприємствами некомпетентних людей, по-друге, нав'язування так званої корпоративної реформи, по-третє — несприйняття, через направленість на негайне й безвідповідальне отримання прибутку, необхідності випереджачого розвитку науково-технічного потенціалу.

На цих трьох джерелах і водночас складових частинах коротко й зупинимось.

Гірше, ніж помилка, — відвертий колабораціонізм

Досвідчених керівників змінюють на розумних на вигляд, але незнайомих. Старих спеціалістів звільняють, молодим обдарованим конструкторам та виробничникам немає в кого вчитися, колективи заповнюються неавіаційними спеціалістами — звідси втрата інтелектуального потенціалу. Чи варто роз'яснювати фатальну хибність такого підходу?

Проте, з огляду на положення законопроекту 3822, Укроборонпром зовсім не має на меті виробництво авіатехні-

ки вітчизняної розробки. Він націлений продати авіапідприємства фінансовим або стратегічним інвесторам. Кого тільки не бачать своїм господарем: і Airbus, і Boeing, і Lazard, навіть якогось «інвестора у секторі створення сидінь».

Відвертими декларативними вивертками звучать запевнення керівників концерну про стовідсоткову держвласність перетворених у результаті реформи підприємств. Це лиш перший етап. У тілі законопроекту заховано відторгнення поза межами закону їх майна і пакетів акцій.

На досвід сусідів реформатори звертати увагу не хочуть. Після подібних перетворень Польща втратила власну авіа-

стратегічних галузей промисловості представило проект науково-технічної програми авіапромисловості, співробітники концерну та залучені експерти влаштували напад на нього у властивій неконструктивній манері. Жодного толкового аргументу. Мета очевидна — усунути саму можливість держпідтримки вітчизняної фундаментальної та прикладної авіаційної науки.

Жонглюючи поняттями «ринковість» — «неринковість», реформатори обходять той факт, що в світі всі авіаційні держави опікуються вітчизняним авіабудуванням і сприяють його науково-технічним доробкам, у тому числі фінансово.

благополуччя та скорому процвітанні конкурентної «оборонки» й серйозному зміцненню обороноздатності України.

Спеціалісти пам'ятають, як у листопаді 1998-го в присутності сенаторів Річарда Лугара і Карла Левіна розрізали перший український Ту-160, надзвуковий стратегічний бомбардувальник-ракетоносець із бортовим номером «24», що мав усього 466 годин льоту. Страшна картина. Хто хоча б раз торкався крила літака, той зрозуміє. За ним пішов Ту-160 із бортовим номером «14», наліт менше 100 годин. Американці працювали не покладаючи рук. За рік із 19 бортів у Прилуках знищили 10, а один відправили в музей. Добре хоч, що вцілілі вісім

З огляду на положення законопроекту 3822, Укроборонпром зовсім не має на меті виробництво авіатехніки вітчизняної розробки. Він націлений продати авіапідприємства фінансовим або стратегічним інвесторам.

промисловість, здатну задовольнити потреби її збройних сил і національної економіки. Незважаючи на колосальну багатолітню фінансову накачку, схоже, реформоване авіабудування Росії донині нерезультативне. Якщо таке майбутнє уготовлено українському авіапрому, то що в душі так званих молодих реформаторів, як не колабораціонізм?

Те, що створення авіатехніки відрізняється від плетіння лаптів розробкою та впровадженням високих технологій, так звану політику власності концерну теж не обходить. Протягом років програмно-цільовий підхід до управління галуззю свідомо саботувався: з 2010 року немає затвердженої програми розвитку. Тепер, коли Міністерство з питань

Глибокий кніксен перед зарубіжжям

Гнів і відторгнення викликають інспіровані концерном і розраховані на кліпову свідомість викиди про віцепрем'єр-міністра з питань стратегічних галузей промисловості. Справа не в самій людині, реформаторам заважає центральний орган виконавчої влади, що запрограмований на формування та реалізацію державної політики в ОПК.

Ще б пак, виникає загроза їхнім мріям про персонально прибутковий взаємовідносини з зарубіжними кураторами. Абсолютно відверто, не відчуваючи ніяковості, УОП на власному сайті хизується прихильністю послів Великої сімки до його корпоративної реформи. Правда, прихильність? Неприродно виглядала би їхня зацікавленість у

Ту-160, три Ту-96МС і 575 крилатих ракет Х-55 і спецобладнання віддали за 275 млн доларів у рахунок боргу України за енергоресурси. Ось такі ознаки стратегічного партнерства.

Пригадаймо й спроби, так би мовити, рівноправної євроінтеграції. Йшов 1997 рік. У той час Ан-70 успішно літав, але фінансування випробувань та необхідних доробок було недостатнім. Народилася ідея будувати разом із Європою новий військово-транспортний літак на базі Ан-70. Півтора року найактивнішої спільної роботи завершилися тим, що європейці розпочали свій власний проект FLA, назва пізніше — А400М. І це незважаючи на необхідність додаткових витрат: до 8 млрд євро. Рішення фінансувати своє авіабудування, але аж ніяк не

українське, перемогло.

Не в тому річ, що маємо боятися стратегічного інвестора, а що глибокий кніксен Укроборонпрому перед зарубіжжям, найвірогідніше, призведе до втрати державою контролю над ОПК. Тоді вже констатувати цілеспрямованість сьогоденних реформаторів на розвал вітчизняної авіаційної промисловості буде пізно і марно.

Привести у відповідність до Конституції

У розборках з Укроборонпромом втрачається дорогий цінний час. Натомість ця господарська структура існує всупереч Конституції та основним законам України. Живе в якійсь паралельній реальності, що забезпечив їй Закон «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі». За ним, наперекір базовому законодавству, вся повнота управління підприємствами надважливих для національної безпеки галузей віддана не відповідному центральному органу виконавчої влади, а саме цьому суб'єкту господарювання. До того ж, звернімо увагу, за своїм статутом УОП не несе відповідальності за зобов'язання його підприємств-учасників. Керують одні, а відповідають інші, ще й утримують керуючих мільйонними внесками.

Нещодавно президент України назвав знищення нафтопроводу, який опинився поза державним контролем, диверсією і анонсував кримінальні справи проти причетних до цього осіб. А хіба доведення до банкрутства та розпродаж стратегічних підприємств, від яких залежить обороноздатність держави, менш тяжкий злочин? За словами Володимира Зеленського, протягом кількох років перебування поза державним управлінням було знищено майже 400 кілометрів нафтопроводу. То яка ж доля чекає підприємства ОПК після виходу їх з-під контролю держави, якщо не зупинити законопроект 3822?

Настав час запитань до тих, хто сьогодні пропонує приватизувати ХДАВП (фактично за безцінь) або віддати в руки фізичних осіб — «незалежних» членів наглядових рад право вирішувати долю оборонних підприємств під приводом рекомендацій західних інституцій. Тих, хто активно проштовхує законодавче закріплення безконтрольного управління та тіннових схем приватизації стратегічних підприємств.

Щоб зберегти для держави авіапром, необхідно терміново привести Закон України «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» та статут ДК «Укроборонпром» у відповідність з Конституцією та законами «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про управління об'єктами державної власності», «Про національну безпеку України».

Та обставина, що президент України націлений на наведення ладу в діяльності стратегічних промислових суб'єктів господарювання, вселяє надію на відновлення високих позицій українського авіапрому. Спротив гвардії колабораціоністів буде запеклим. Але чи варто того боятися, якщо на кону майбутнє держави Україна? ■

Станіслав ГОЦУЛЯК

Цікавість до історії рідного краю — Макарівського району на Київщині — вивела математика за освітою Євгена Букета на теми загальнонаціонального значення. Холодноярська Січ, Коліївщина та феномен українського козацтва загалом — це головні теми його книг «Іван Бондаренко — останній полковник Коліївщини», «Швачка — фенікс українського духу», «Коліївщина: право на повстання» (один з авторів та упорядник). У них уперше подано розлогі біографії діячів національно-визвольного руху XVIII століття, який, на думку автора, став однією з важливих передумов здобуття Україною незалежності 1991 року.

Нещодавно вийшла друком його чергова робота, яка є логічним продовженням попередніх — «Семен Неживий — лицар Холодного Яру». Заснована на ґрунтовній джерельній базі, книга відкриває нові факти біографії яскравого повстанського ватажка. Зокрема, це унікальні протоколи допитів та вперше виявлені деталі його життя на каторзі. Також детально розглянуто долі соратників Семена Неживого. Вивчивши документально-історичний портрет свого героя, Є. Букет також досліджує його літературно-художній образ.

Книги досліджень

■ **Пане Євгене, це вже не перша ваша книга про героїв Коліївщини. Пригадайте, з чого почався інтерес до цієї теми і яким був дослідницький шлях до постаті Семена Неживого?**

— Мій інтерес родом з дитинства. Адже моє рідне село — Грузьке, це у Фастівському районі на Київщині, також є рідним селом повстанського ватажка 1768 року Івана Бондаренка. У Грузькому про нього добре знають і шанують героїчний чин учасників Коліївщини. Тож я ріс, вбираючи в себе легенди і перекази про Бондаренка, гайдамаків та їхні зачаровані scarби.

Вже у першій своїй книжці про історію села, яка вийшла друком 2001 року, я присвятив кілька сторінок фігурі Івана Бондаренка. Тому, продовживши працювати в архівах і заглиблюючись у документи тієї доби, я врешті написав і окрему монографію, присвячену останньому полковнику Коліївщини, ця книга з'явилась 2014 року.

Наступна книга, присвячена іншому повстанському ватажкові — фастівському полковнику Микиті Швачці, — побачила світ 2016-го. Вже тоді я зрозумів, що ми не знаємо правди про події 1768—1770 років, перебуваємо в полоні ідеологічних та літературних міфів. І я почав їздити Україною з презентаціями цих двох книжок і пояснювати людям, що ж насправді відбувалося у середині XVIII століття на Правобережній Україні.

Знаковим для моїх студій став 2018 рік, коли на державному рівні відзначалося 250-ліття Коліївщини. Цього року відбулися традиційні вшанування Героїв Холодного Яру на Черкащині, кілька наукових конференцій, вечір пам'яті гайдамаків у КМДА та ще низка ювілейних заходів різних рівнів. Також було видано тематичний номер журналу «Українська культура», присвячений 250-літтю Коліївщини, а згодом побачила світ за мою загальною редакцією збірка «Коліївщина: право на повстання», куди увійшли матеріали вищезгаданих наукових форумів.

Але найважливіше те, що саме 2018 року на батьківщині Семена Неживого в Холодному Яру народилася ідея написати книгу про нього. І я написав, що зміг реалізувати цей задум, незважаючи на те, що Холодний Яр далеченю від мого рідного краю, я не знав досконало його історію і багато чого довелося вивчати вперше, відвідувати вперше та й досліджувати вперше.

«Досі не маємо повноцінних життєписів гетьманів і кошових отаманів»

■ **Які вам вдалося зробити відкриття, досліджуючи біографію Неживого? Можливо, заповнити певні прогалини в його біографії?**

— Біографії повстанських лідерів — це суцільна terra incognita. Не знаю, чи це буде для вас несподіванкою, але біографії Івана Бондаренка, Микити Швачки, Андрія Журби й Семена Неживого я дослідив уперше. Попередні дослідники просто не приділяли їм належної уваги. Та що говорити про них, якщо ми не маємо повноцінних життєписів багатьох українських гетьманів і кошових отаманів!

Тому, справді, в моїй книзі «Семен Неживий — лицар Холодного Яру» читач знайде всю біографію ватажка, а також понад 80 повстанців, які воювали в підрозділах, йому підпорядкованих. Найбільша прогалина, яку мені вдалося заповнити в процесі роботи над книгою, — це доля заарештованих і відправлених на заслання до Сибіру учасників Коліївщини. В тому числі Семена Неживого, Микити Швачки та ще близько 20 відомих за судовими протоколами Київської губернської канцелярії повстанців. У державному архіві міста Тобольськ, в його оцифрованих фондах, я виявив несподіваний документ — запис про вінчання у двопрестольній Введенській Миколаївській церкві цього міста. Усі особи йшли одним списком, датованим 2 липня 1770 року, з позначкою «присильні», без вказівки на те, що це запорожці чи учасники Коліївщини.

Незабаром вони були звільнені з каторги і розселені по зведених росіянами фортецях, щоб нести довічну військову повинність — захищати «здобутки імперії» від корінних жителів тих земель — казахів. Це справді велике відкриття. Мабуть, найбільше за останні 30, а може, й 50 років дослідження Коліївщини.

■ **Якими ще джерелами ви користувались під час написання своєї книги?**

— За час роботи над моєю Коліївщиною — а це вже 10 років пошуків — я ознайомився з усіма науковими роботами, включно з кандидатськими дисертаціями від 1920-х років, з архівними документами Києва, Житомира, Черкаса, Львова, багатьох міст в інших країнах, які доступні на мікрофільмах чи в цифрових копіях. Я прочитав чимало художньої літератури, написаної про Коліївщину з кінця XVIII століття

ІСТОРІЯ

Євген Букет:
вписали свої імена
національних

Краєзнавець досліджує і популяризує феномен українського козацтва та гайдамаччини, спростовуючи літературні вигадки навіть геніального Шевченка

ДОСЬЄ «УМ»

Євген Букет, 39 років — краєзнавець, журналіст, громадський діяч.
2004 р. — закінчив механіко-математичний факультет Київського університету імені Шевченка.
Працював у районній газеті, а потім у «Слові Просвіти».
З 2014 — член експертно-перевірної комісії Центрального державного електронного архіву України та громадської ради при Державній архівній службі України.
З 2015-го редагує газету «Культура і життя».
Входить у правління Національної спілки краєзнавців України.
З кінця 2017-го очолює Київський обласний осередок «Просвіти».
Засновник і перший голова Товариства редакторів української Вікіпедії.

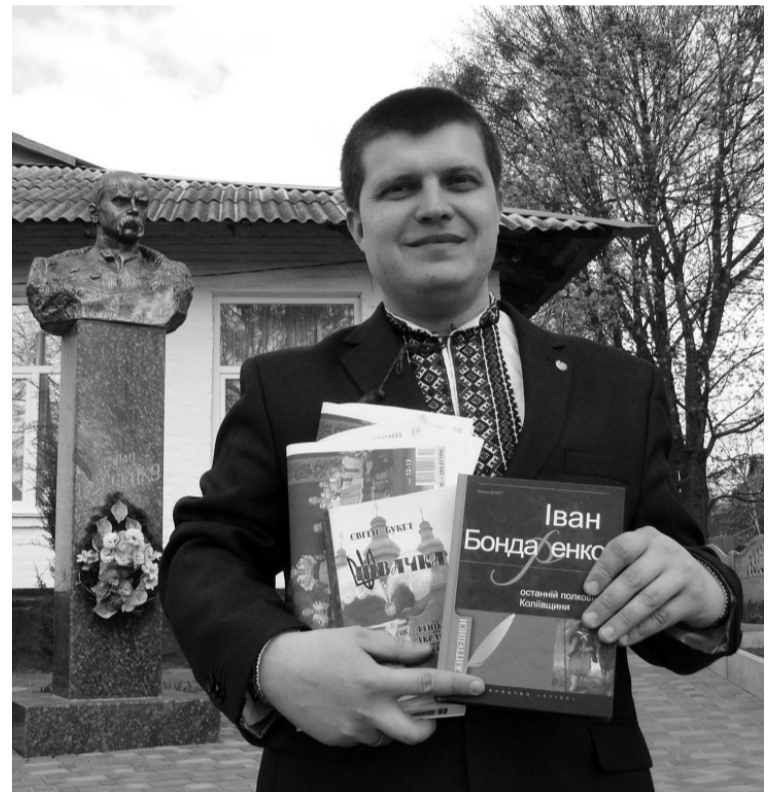
до нашого часу і, звичайно, ходив багатьма гайдамацькими стежками в тих місцях, про які пишу. Звісно, ще далеко не всі документи та місця гайдамацької слави мною вивчені, але ж я і не плагну зупинитися: продовжую працювати в архівах, бібліотеках, спілкуюся з багатьма істориками, яким не байдужа ця тема.

Іван Гонта не вбивав своїх дітей

■ **Чи відповідає образ Неживого в літературних творах його образу документальному, історичному?**

— У літератури дещо інше завдання: в ній не варто шукати історичної правди, письменники повинні вміти передати емоцію боротьби, дух епохи. Приміром, Тарас Шевченко у своїх «Гайдамаках» зробив це настільки геніально, що ледь не на кожній презентації своїх книжок мені доводиться пояснювати, що Іван Гонта не вбивав своїх дітей. Що син Івана Гонти воював пліч-о-пліч із батьком і врятувався від карателів разом із сотником Шилом...

Семена Неживого любили в українській радянській літературі. Він був героєм творів Сави Голованівського, Юрія Мушкетика, Миколи Сиротюка, Миколи Глухенького та інших авторів. Таку любов Неживий заслужив через те, що в одному з листів до російських воєначальників він написав: «Поневаж не за имуществва втруждаемося, только абы вера христіанская от них не была бо́льшим скверненням и чтоб не было врагов на государство». Уявіть, який вир фантазії ця цитата могла викликати в радянський час!

Євген Букет вивчає історію України в архівах.
Фото з власного архіву.

«Коліївщина — предтеча Війни за незалежність США та Великої французької революції»

■ **То ким був Неживий у контексті українського національно-визвольного руху XVIII століття?**

— Неживий — один із яскравих «зверхників» повстання надвірних козаків 1768 року. Загалом Коліївщина як соціально-національна революція посідає в історії України дуже важливе місце. Метою повсталих — можливо, дещо наївною у геополітичних реаліях другої половини XVIII століття, — безумовно, було відродження української козацької держави. Здобувши владу, повстанці формували на підконтрольних територіях політико-адміністративний і соціально-економічний устрій, суди та військові підрозділи відповідно до звичаєвого права Війська Запорозького, відображеного в Конституції 1710 року, намагалися проводити власну міжнародну політику. Це повстання, поза всяким сумнівом, було предтечею Війни за незалежність США (1775—1783) та Великої французької революції (1789—1799). Це були грандіозні за значенням події для всього людства.

■ **Чи достатньо мірою постаті героїв Коліївщини висвітлено у підручниках історії?**

— Коліївщині загалом пощастило. Завдяки Тарасові

Шевченку її вивчали і вивчають у школі, на неї звертали і звертають увагу історики — значно більше, ніж на інші не менш драматичні події нашого минулого. Я не ставив за мету внести Неживого до підручників історії, оскільки він там уже згадується, хоча й через кому, серед інших ватажків. Коли я писав книгу, то намагався переосмислити цей період української історії, поламати ustaleni міфи, змінити акценти у сприйнятті цього руху в загальній свідомості. Адже Коліївщина свого часу зробила дуже багато: це була остаточна відмова від польського панування; вона зміцнила відчуття етнічної єдності українців, які понад пів століття були поділені між Росією, Польщею та Туреччиною. Це повстання зрештою було піднесене Шевченком на рівень національної ідеї, її героями надихалися в часи визвольних змагань XX століття, надихаються наші захисники й сьогодні.

■ **Як адаптувати отримані знання до навчальних програм — з історії України, історії рідного краю — в школах, вишах?**

— Українські історики нині написали чимало праць, які змінюють нарратив багатьох подій нашого минулого. Цьому сприяє і доступність та оцифрування першоджерел в архівах, і зміна акцентів у тлумаченні тих чи інших історичних періодів, і

ІСТОРІЯ

Герої Коліївщини
до пантеону
героїв

Віктор Клименко. «Семен Неживий в Каневі». Живопис 1993 року (полотно, олія, 87x130 см) ілюструє книжку Євгена Букета.

час, у якому ми живемо. Адаптація до навчальних програм — спільна справа дослідників, освітян, які пишуть програми і які викладають у школах та вишах. Я завжди з величезним задоволенням розповідаю про свої дослідження і школярам, і студентам, і вчителям, і поважним науковцям. Працюю з різними аудиторіями, які готові до пізнання та глибшого вивчення нашої історії.

«...Москаль є ворогом народу»

■ Чи відрізняється сучасний погляд на події тих часів від того, яким він був у радянській історіографії?

— Радянська історіографія ігнорувала другий етап Коліївщини (з липня 1768-го до початку 1770 року), коли повстання почало набувати яскравих антиросійських рис. Зокрема, замовчували слова маніфесту, в якому проголошувалося, що «не тільки лях, а й москаль є ворогом народу», не розповідали про ватажків того часу, наприклад Мирона Губу, який заявляв: «Ляхів мені нічого бити, я буду різатися з москалями», чи наступника Семена Неживого Савку Майбороду, який відкрито воював із російськими підрозділами.

В СРСР подавали Коліївщину лише у вигідному світлі — як соціально-класовий бунт, що передував «революції» 1917 року і завершився покаранням нескорених месників. А про те, що Микита Швачка штурмував білоцерківську фортецю, де в той час перебували полонені Залізняк і чималі підрозділи російських і польських військ, радянські книжки не писали.

■ То чи вдається спростувати радянські міфи?

— Загалом, радянські міфологеми давно переможені. На багато гірша ситуація з реінкарнованими з першої чверті XIX століття польськими міфами, через призму яких Коліївщина розглядається як сліпий бунт черні проти цивілізаторської місії польської держави, а також із новітніми «теоріями». Приміром, британський історик-марксист Ерік Гобсбаум у своїх працях показав гайдамаків як «соціальних розбійників», а росіяни намагаються нині пропагувати, що Коліївщина була геополітичним проектом Катерини II.

Українські історики-козаковзнавці системно борються з цими, до речі, давно спростованими, міфами й теоріями. Але гострі дискусії щодо Коліївщини ще виникають.

■ Чи достатньо постать Неживого увічнена в монументальному мистецтві, топоніміці? Чи названо щось на його честь? Якою є взагалі в цьому плані ситуація з героями Коліївщини?

— Я вважаю, що недостатньо увічнена. По-перше, немає жодного пам'ятника Семенові Неживому. Навіть у селі Мельники, де він жив. Та й перші вулиці Семена Неживого з'явилися вже під час декомунізації: у Галаганівці Чигиринського району на Черкащині та Цвітному Олександрівського району на Кіровоградщині.

Взагалі ж, герої Коліївщини були не дуже популярними під час останньої хвилі зміни топонімічних назв. Значно частіше вулиці в Україні називали їхніми іменами під час Другої світової війни та в радянський час.

Найпопулярнішим ватажком Коліївщини в Україні сьо-

годні є Іван Гонта. Його іменем названо село Гонтівка, а також майже 130 вулиць і провулків у містах, селищах міського типу та селах України. Дещо поступається йому лідер повстання надвірних козаків Максим Залізняк. Мені вдалося налічити 115 вулиць і провулків, названих на його честь. Натомість Залізнякові встановлено аж п'ять пам'ятників проти

Книжки про українських достойників.

чотирьох Гонті.

Інші лідери повстання вшановані значно скромніше. Пам'ятний знак є лише на могилі першого полковника Коліївщини Йосипа Шелеста в Холодному Яру. На честь нього названо тільки одну вулицю — в селі Грушківка Кам'янського району Черкаської області.

Вулиці на честь осавули Максима Залізняка Василя Бурки є в Смілі та в селі Плоскому Смілянського району на Черкащині. Канів може пишатися унікальними в Україні вулицями Микити Швачки та Андрія Журби. А у Жашкові після декомунізації вулиця Швачки, схоже, так і не

з'явилася. В цьому містечку перейменована Черкаською РДА на честь Микити Швачки вулиця згодом була названа місцевою радою Медовою. А от у Макарові на Київщині ще від 1992 року існує вулиця, названа на честь останнього полковника Коліївщини Івана Бондаренка.

Туристичні стежки до гайдамаків в Умань й інші місця

■ Якими можуть бути шляхи популяризації таких постатей, як Семен Неживий, в мас-культурі?

— У мене щодо маскультури є комплексна думка. Низка національно-визвольних повстань українців увінчалася перемогою в 1991 році. Ця перемога загартувалася в революціях 2004-го і 2014 років, на війні, що триває на сході України. Кожен, хто наближав цей день, від козацьких полководців до Героїв Небесної Сотні і воїнів, що полягли в нинішній боротьбі з російським агресором, належить до національного пантеону героїв. Біографія кожного з них має бути відомою, прописаною окремо в книжках, внесок у становлення державності має бути чітко означений і зрозумілий, історичні міфи мають бути спростовані.

Усіх, хто належить до цього пантеону, необхідно увіковічити в мистецтві, в тому числі й монументальному, в кіно, на поштових марках і ювілейних монетах. Також слід називати вулиці на честь національних героїв у населених пунктах, що безпосередньо були з ними пов'язані. Тільки в такий спосіб можна посправжньому вшанувати героїв, виховати і культивувати повагу до них у маскультурі.

■ Чи мають історичні місця Коліївщини туристичний потенціал?

— Звичайно. Ви ж погодитеся, що справжньою родзинкою Умані став відкритий там у 2015 році пам'ятник Максимові Залізняку та Іванові Гонті? Також відомі на всю Україну Гайдамацький яр у заповіднику «Буша» на Вінниччині та Мигійські острови на Південному Бугу.

А ще саме Коліївщині ми

«Вікіпедія — один з майданчиків інформаційної війни»

■ Ви є помітним учасником української Вікі-спільноти. Яким чином Вікіпедія може сприяти поширенню українського погляду на історію?

— У сучасному світі Вікіпедія вважається найдоступнішим джерелом достовірної, перевіреної інформації. Відповідь на будь-яке поточне питання люди сьогодні шукають у Вікіпедії. Саме тому після її появи зникли черги за енциклопедіями у бібліотеках.

Те, що її може редагувати кожен, привело до цікавого ефекту, який особливо помітний у статтях на історичну тематику. Я називаю його «національним поглядом». Якщо ми читаємо статтю про одну й ту саму подію, наприклад про Коліївщину, у Вікіпедіях українською, російською і польською мовами, — ми бачимо зовсім різне тлумачення! І це тлумачення відповідає «історичній правді» відповідного народу.

Цей ефект корисний для дослідників, які вивчають відмінності у «поглядах на світ» різних народів, але дуже шкідливий для обивателів. Адже, послуговуючись російською мовою, шукаючи знання в російській Вікіпедії, людина мимоволі стає частиною «російського світу». Тому я вважаю, що не може бути російськомовних, польськомовних чи угорськомовних українців. Це росіяни, поляки та угорці, які мешкають в Україні. Для них їхній національний погляд є первинним і природнішим.

Упродовж останнього десятиліття кількість читачів російської Вікіпедії з території України поволі зменшується, але все ще є доволі значною. Тому закликаю всіх читати і редагувати українську Вікіпедію, налаштовувати комп'ютери на українську мову, споживати і створювати український національний контент!

■ Чи реально витіснити «радянський» або «російський» погляд на нашу історію шляхом заповнення іншомовних сторінок Вікіпедії якісним вітчизняним контентом? Чи могло

би таке донесення історичної правди бути нашою зброєю в інформаційних війнах, які веде з нами країна-агресор?

— Вікіпедія дійсно є майданчиком інформаційної війни. І битви в ній іноді відбуваються дуже серйозні. Звичайно, подолати агресора на їхній території — в російській Вікіпедії — майже

нереально, але завоювати позиції на сторінках мовами «незаангажованих» народів значно простіше. Як і в будь-якій іншій війні, в інформаційній — важливі солдати, люди, які витратять свій час, аби розмістити доступні ім знання у Вікіпедії. Я вважаю, що виграти інформаційну війну у Вікіпедії реально, але тих сил, які нині є в нашій спільноті, недостатньо. Потрібна мобілізація. Чим більше людей з України, з «українським поглядом» на світ, які знають іноземні мови, долучиться до редагування Вікіпедії, тим більше шансів у нас перемогти не лише на її сторінках, а й на інших медіамайданчиках. ■

■ КОНТАКТИ

«Добре мати надійного сусіда»

Президент Туреччини підтримує територіальну цілісність України

Інна СТЕПАНЧУК

Лідер Туреччини Реджеп Таїп Ердоган запевнив свого українського колегу Володимира Зеленського в тому, що підтримує територіальну цілісність, незалежність та суверенітет України, та підтвердив принципи рішення Туреччини не визнавати анексію Криму. Про це йшлося на зустрічі за зачиненими дверима двох лідерів у Стамбулі.

Президент Ердоган також підтримав ініційовану Україною «Кримську платформу», яка, за його словами, «покликана об'єднати землі України» і яка «спрямована на зближення міжнародного співтовариства по Криму». Водночас пан Ердоган висловив готовність долучитися до «Кримської платформи» та взяти участь у її засіданні 23 серпня в Києві. Президент України Володимир Зеленський вважає, що проведення «Кримської платформи» за участю представників інших держав стане потужним сигналом, що Україна та її партнери рішуче налаштовані у питаннях деокупації українського півострова, захисту прав українського і кримськотатарського народів.

Водночас турецький лідер заявив, що його країна готова надавати сприяння для врегулювання ситуації на сході України. «Ми обмінялися думками з приводу ситуації на сході України. Ми переконані й віримо, що ситуацію потрібно вирішувати в мирний спосіб, в рамках міжнародного за-

конодавства, ґрунтуючись на засадах збереження територіальної цілісності України. Виступаємо за зниження ескалації ситуації, яку спостерігаємо, зниження напруги, виконання положень Мінських домовленостей. Ми готові надавати будь-яку підтримку в цьому питанні», — наголосив Ердоган. Він впевнений, що Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ повинна продовжувати свою діяльність та працювати безперешкодно.

Перед цією зустріччю президент Туреччини мав телефонну розмову зі своїм російським колегою Володимиром Путіним. Останній виклав йому свої погляди, зокрема, на так звану «внутрішньоукраїнську кризу» — так у Кремлі називають ситуацію, коли мало не щодня гинуть українські військові. Як повідомила пресслужба Кремля, Путін висловлював занепокоєння тим, що, за його словами, Україна нібито «ухиляється від виконання Мінських домовленостей», а останнім часом іще й «поновила небезпечні провокаційні дії, спрямовані на загострення становища на лінії контакту».

Український експерт Володимир Омелян назвав візит українського президента в Туреччину «вчасним і правильним». «Візит президента України до Туреччини, на відміну від пляжного відпочинку в Катарі, — вчасний і правильний. Про це свідчить істерика Росії і панічний дзвінок Путіна Ердогану в п'ятницю, — написав він у фейсбуці. — Це потрібно напередод-

ні проходження військових кораблів США Босфором у Чорне море і вкрай важливо під час чергового етапу української війни за незалежність. У нас немає такого рівня взаємодії, як в Туреччині з Азербайджаном. Але у нас є Крим, який Росія нахабно вкряла в 2014 році. Анкара не менше за Київ переживає за долю кримських татар. Шкода, що Зеленський не здогадався включити в делегацію керівництво Меджлісу, незважаючи на їх партійні уподобання, адже йдеться про долю України. Перекоаний, особиста розповідь кримських татар про безчинства і дискримінацію, які коїть російська окупаційна влада щодо них, могла б суттєво вплинути на хід переговорів».

«Добре мати надійного сусіда, навіть якщо наш спільний кордон — ціле море, — написав Володимир Зеленський за результатами візиту. — Я мав приємність вітатися спілкуватися з президентом Реджепом Таїпом Ердоганом дві години замість запланованої однієї. Пишаюся, що ми називаємо один одного другом. Туреччина підтримує суверенітет і територіальну цілісність України та готова долучитися до Кримської платформи. Це важливий сигнал, що дії Росії — виклик і для країн Чорноморського регіону. Анкара зацікавлена у сильній незалежній Україні в межах кордонів, що визнані у світі. Співпраця наших країн з точковою впевнено переросла в масштабну. Нагадаємо, Володимир Зеленський офіційно зустрічається з турецьким колегою вже втретє. ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Країни в ОБСЄ засудили концентрацію військ Росії на кордоні з Україною

Держави ОБСЄ висловили осуд і занепокоєння діями Росії, яка концентрує сили на кордоні з Україною, та запропонували їй пояснити, коли вона планує завершити навчання та повернути війська на місце постійної дислокації. Про це свідчить звіт про засідання ОБСЄ 10 квітня, який опинився в розпорядженні редакції «Радіо «Свобода». Згідно з ним, засідання ініціювала українська сторона. Росії було запропоновано пояснити свої дії, однак вона відмовилася від участі. Португалія, яка тепер головує в Європейському Союзі, висловила від імені блоку стурбованість погіршенням безпекової ситуації на сході України та рухом військ Росії на кордоні з Україною та в окупованому Криму. Крім того, згідно з текстом, Португалія та блок підтримали кроки України та «закликали сторони утриматися від дій та риторики, які можуть призвести до посилення напруги». Схожу позицію висловила Велика Британія, яка зажадала «більшої прозорості» щодо дій російської армії та висловила стурбованість рішенням Москви не брати участь у засіданні. Лондон запропонував Росії відповісти, чому вона не поінформувала ОБСЄ про свої дії на кордоні. Канада адресувала Росії питання щодо того, коли та планує завершити свою військову активність, коли війська повернуться до місць постійної дислокації та чому Кремль не поінформував про свої «навчання», особливо враховуючи, як близько вони відбуваються до кордонів сусідньої держави. «Сполучені Штати підкреслили, що відсутність прозорості вказує на те, що це не є риторичні та попередньо заплановані військові навчання. Німеччина, також виступаючи від імені Франції, вказала на тривогу через масштабні пересування військового контингенту Росії на кордоні з Україною, яку можна розв'язати належними поясненнями», — йдеться у звіті. Схожі позиції, а також підтримку суверенітету і територіальній цілісності України, висловили Грузія, Польща, Латвія, Литва та Туреччина. Держсекретар США Ентоні Блінкен застеріг Росію щодо «наслідків», якщо вона діятиме «агресивно» стосовно України.

Нові записи розмов бойовиків про збиття MH17

Нідерландська телерадіокомпанія NOS оприлюднила нові записи розмов бойовиків «ДНР», пов'язані з тим, як російський ракетний комплекс «Бук» збив «Боїнг» «Малайзійських авіаліній» рейсу MH17 17 липня 2014 року. Про це йшлося в програмі Nieuwsuur на каналі NOS. Журналісти відновили хронологію подій, ґрунтуючись на записках розмов російського військового Сергія Дубинського з позивним «Хмурий», зроблених у липні і серпні 2014 року. З цих записів випливає, що пасажирський літак збили помилково. Однак, як наголошують нідерландські журналісти, той факт, що Дубинський і його співучасники не знали, що випустили ракету саме по пасажирському «Боїнгу», не має значення для обвинувачення.

Китай визнав невисоку ефективність своїх вакцин

У Китаї вперше визнали невисоку ефективність своїх вакцин від коронавірусу. В ході клінічних випробувань у Бразилії було встановлено, що ефективність препарату китайської фармкомпанії Sinovac Biotech Ltd лише трохи перевищує 50%. Для порівняння, у західних аналогів цей показник вищий 90%. Тим часом, за даними компанії Sinovac, важкого перебігу COVID-19 завдяки вакцині вдається уникнути на 80%.

■ ВТРАТИ

Британія прощається з принцом

Королівські похорони відбудуться в суботу

Олег БОРОВСЬКИЙ

На честь покійного принца Філіпа, чоловіка британської королеви Єлизавети II, в центрі Лондона встановлять пам'ятник. Відповідне рішення ухвалила місцева влада, повідомляє газета «Телеграф». Згідно з представленими даними, пам'ятник можуть розмістити недалеко від Букінгемського палацу, на вулиці Мелл. Як зазначає газета, парламентарії вже схвалили дану ініціативу. Очікується, що цю ідею підтримає і прем'єр-міністр країни Борис Джонсон.

Принц Філіп помер 9 квітня у віці 99 років. До свого 100-річчя він не дожив два місяці й один день. «Його Величність Королева з глибоким сумом оголосила про смерть свого коханого чоловіка, Його Королівської Високості Принца Філіпа, герцога Единбурзького. Його Королівська Високість мирно помер сьогодні вранці у Віндзорському замку», — йдеться у повідомленні королівської родини у твіттері. Нагадаємо, 16 лютого принц Філіп потрапив до лікарні після нездужання, але воно не було пов'язане з коронавірусом. Минулого місяця герцога Единбурзького виписали з лікарні, де він перебував упродовж місяця.

Принц Філіп народився на грецькому острові Корфу 10 червня 1921 року. Його батьком був принц Греції та Данії Ендрю, молодший син короля еллінів Георга I. Його мати, принцеса Аліса, була дочкою

Екран із портретом принца Філіпа в центрі Лондона.

лорда Луї Маунтбеттена і правнучкою королеви Вікторії.

Філіп одружився з принцесою Єлизаветою 1947 року, за п'ять років до того, як вона стала королевою. До коронації Єлизавети пара мешкала на острові Мальта, де у них народилося двоє старших дітей. Загалом у королівського подружжя четверо дітей, вісім онуків і 10 правнуків. Герцог Единбурзький був принцом-консортом найдовше за всіх в історії Сполученого Королівства.

У неділю вранці в Кентерберійському соборі відбулася панахида за герцогом Единбурзьким — у Британії відзначають тиждень офіційної жалоби. Похорон відбудеться в каплиці Святого Георгія у Віндзорському замку в суботу, 17 квітня, він розпочнеться о 15:00 за місцевим часом загальнонаціональною хвили-

ною мовчання.

Згідно з новими урядовими рекомендаціями, власники бізнесу можуть самі вирішувати, чи закриватимуться вони під час трауру, а організатори спортивних подій можуть обирати, чи проводити матчі. Борис Джонсон не відвідуватиме похорон герцога Единбурзького, щоб якомога більше членів сім'ї могли на нього потрапити, повідомили у резиденції прем'єра. Через карантинні обмеження участь у траурній церемонії візьмуть усього 30 осіб. Публіку попросили не приходити на похорон, а замість того, щоб приносити квіти, віддати гроші на благодійність. Проте до Віндзорського замку люди все несуть і несуть квіти.

Похорон організують, враховуючи побажання самого принца Філіпа та відповід-

ні обмеження з огляду на пандемію коронавірусу. Служба, яку транслюватимуть по телебаченню, буде церемоніальною подією, а не великою державною, як зазвичай буває під час смерті монарха. У день похорону труну принца Філіпа перевезуть із Віндзорського замку до каплиці Святого Георгія в спеціально модифікованому Land Rover, який він допоміг спроектувати. Члени королівської родини пройдуть за труною, а королева поїде окремо до каплиці. Гості зберігатимуть соціальну дистанцію та одягнуть маски. Список гостей оприлюднять у четвер. Під час процесії, яка триватиме вісім хвилин, стрілятимуть військові гармати і дзвонитиме дзвін. ■

■ ДО РЕЧІ

У вересні 1973 року герцог Единбурзький відвідав Київ — тут відбувався чемпіонат Європи з кінного триборства, в якому брала участь його донька Анна. Візит королівських осіб висвітлювала газета «Вечірній Київ». Під час екскурсії містом поважні гості відвідали Києво-Печерську лавру, а також скуштували українських страв у ресторані «Прага» — тут досі бережуть тарілку, з якої їв Філіп. Поселили герцога в резиденції на вулиці Розі Люксембург (зараз — Липська), що навпроти готелю «Київ», а його доньку в готелі, який зараз називається «Україна». Принцеса Анна під час змагань упала з коня, тож здобути нагороди в Києві їй не судилося.

Кажуть, що Києву пощастило приймати високого гостя, бо чоловік королеви Єлизавети категорично відмовився їхати у «червону» столицю Москву. Адже звинувачував більшовиків у вбивстві родичів (мати принца була племінницею російської імператриці Олександри Федорівни). Тож турнір у терміновому порядку перебазували в Київ.

Леся ХОРОЛЬСЬКА

Пародонтоз — одне з найпоширеніших стоматологічних захворювань у світі, але його підступність у тому, що багато людей навіть не підозрює, що має таку проблему. А коли вже звертаються по допомогу, то на тих стадіях недуги, коли зарадити ситуації важко. За даними лікарів, ця недуга може спіткати і дітей, і молодь, і літніх людей. Пародонтоз небезпечний тим, що може призвести до цілковитої руйнації зубів. Аби попередити катастрофу, важливо уважно ставитися до власного здоров'я.

Зубний камінь руйнує кісткову тканину

«Захворювання розвивається поступово. Починається все з гінгівіту — запалення ясен, що супроводжується набряком, почервонінням, кровоточивістю, — пояснює столичний лікар-стоматолог Олександр Яворська. — Якщо не вживати заходів — з'являється пародоніт, а це третя клінічна стадія хвороби, коли людина втрачає зуби. Хвороба може розвиватися дуже стрімко, однак найчастіше це повільний процес, який триває роками».

Як наголошує Олександр Володимирівна, людину спершу турбують кровоточивість ясен і неприємні відчуття в ротовій порожнині. На жаль, хворий часто не звертає на це увагу, не йде до лікаря і сам не робить нічого, аби покращити ситуацію. Відтак хвороба розвивається далі. «Пацієнт звертає увагу на проблему, коли вже виникають рухомість зубів, гнійні виділення, є значні косметичні дефекти, — пояснює лікар. — Але ці процеси вже незворотні: руйнується кісткова тканина, що утримує зуб. Хворобу можна зупинити на певній стадії, але кісткову тканину відновити вже не можна».

Лікар звертає увагу на те, що початкова стадія недуги — гінгівіт — зворотна, коли пародонтоз ще можна вилікувати. «На цій стадії запальні процеси розвиваються лише в слизовій оболонці, немає деструкції кісткової тканини, — каже стоматолог. — Тому так важливо звернутися до лікаря саме на початковій стадії. При подальшому розвитку хвороби одна проблема поступово породжує іншу. Через порушення кісткової тканини ясна ніби «сідають», зменшуються, з'являється пародонтальна кишеня, утворюються зубні відкладення. Далі зубний камінь тисне на ясна, і вони ще більше осідають. На жаль, мікроорганізми зубного каменю «допомагають» руйнувати кісткову тканину. І якщо не вживати заходів, у роті може залишитися жодного зуба...»

МАЙТЕ НА УВАЗІ

Коли зуби стають рухомими...

Пародонтоз може розвиватися роками, але стрімко зруйнувати кісткову тканину в яснах. Лікарі радять не ігнорувати профілактичних оглядів

Профілактичні огляди у стоматолога допоможуть запобігти серйозним проблемам ротової порожнини.

Краще гризть яблуко — замість пити фреш

Причин пародонтозу, як і теорій його виникнення, багато. За найпоширенішою версією лікарів, недугу породжують зубні відкладення та неналежна гігієна порожнини рота. Інша теорія називає причиною захворювання організму в цілому: це можуть бути і серцево-судинна патологія, і негаразди зі шлунково-кишковим трактом, і нервові та психічні проблеми. Серед причин також екологічний фактор та шкідливі звички. Впливає і спадковість. «Ще один фактор — порушення функції зубощелепної системи для пережовування їжі. Зуби повинні кусати, жувати, а сьогодні ми їмо багато перетертого, розрихленого, подрібненого, і зуби не повністю виконують свою функцію, — зауважує лікар. — Відтак виникає порушення процесів обміну та кровозабезпечення, які дають старт розвитку хвороб пародонту. Тож виходить, що для зубів корисніше згризти свіже яблуко чи морквину, ніж випити склянку фрешу».

Важливо дотримуватися гігієни ротової порожнини. «Чистити зуби слід двічі на день після їди, щітку і зубну пасту обирайте індивідуально, — за порадою саме вашого лікаря. Важливо правильно чистити зуби — рухами, що нагадують «вимітання». Процедура має тривати не менше трьох

хвилин. Використовуйте також зубну нитку і зачіс для полоскання — аби точно позбутися всіх решток їжі, — каже Олександр Яворська. — Відмовтеся від шкідливих звичок, дотримуйтеся здорового харчування, споживайте більше свіжих натуральних продуктів. Раз на пів року ходіть до стоматолога на профілактичні огляди. Це дозволить виявити патологію на ранній стадії, коли її процес ще зворотний».

Початковими ознаками пародонтозу є кровоточивість ясен (при чистці зубів, відкушуванні їжі), зубні відкладення, бо вони можуть спровокувати серйозні зміни. На другій стадії зубні відкладення проникають під ясна, змінюється їх колір, біля зуба часто з'являється чорний обідок, стає помітним естетичний дефект. Також при жуванні твердої їжі виникає біль і рухомість зубів, — наголошує лікар. — А ось третя стадія — критична. Тоді людина не тільки пальцями, а і язиком відчуває рухомість зубів, не може жувати — відчуття болю і дискомфорту дуже дошкуляють. Ця стадія призводить до випадання зубів».

ВАЖЛИВО

Без допомоги фахівця боротися із захворюваннями пародонту неможливо. На стадії гінгівіту стоматологи призначають медикаментозне лікування, яке знімає запалення. Терапія на інших стадіях має бути комплексною. Окрім медикаментозного лікування, зарадити можуть хірургічне втручання, спеціальні ортопедичні заходи. «Головне завдання лікаря — зупинити процеси розвитку хвороби, зняти всі симптоми, — пояснює Олександр Яворська. — Однак відновити цілісність кісткової тканини, якщо вона вже пошкоджена, на жаль, неможливо. Цю проблему не вирішити жодним способом: ні терапевтичним, ні хірургічним, ні будь-яким іншим. Щоправда, вчені вже мають деякі напрацювання, але поки що це тільки теорія...»

Є ПРОБЛЕМА

«По самі гланди...»

Тонзиліт розвивається внаслідок перенесеної ангіни, а видалення мигдаликів при хронічній стадії недуги може лише ускладнити проблему

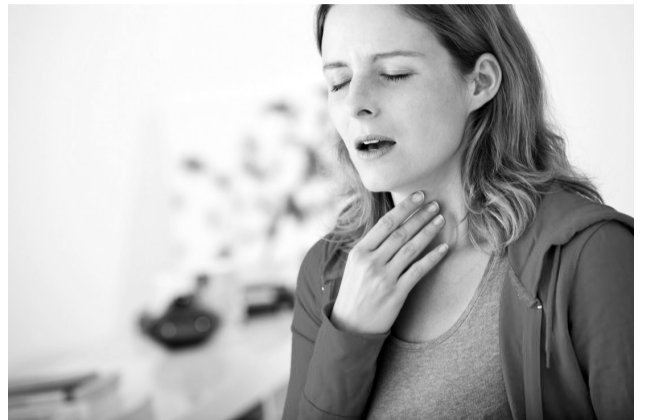
Юлія КРУК

Хронічний тонзиліт — це патологія, при якій у лімфатичній тканині мигдаликів постійно накопичується інфекція, що зрештою провокує зниження місцевого імунітету мигдалин і збільшення їх у розмірі. Недуга проявляється періодами загострення і ремісії у вигляді ангіни. Людина, якій поставлено діагноз «хронічний тонзиліт», зазвичай схильна до частих респіраторних захворювань.

Тонзиліт розвивається переважно в дитячому віці. Надмірне збільшення мигдаликів може призвести до порушення функцій ковтання, дихання і голосу, кажуть лікарі. Саме з цієї причини їх часто видаляють.

Тонзиліт розвивається внаслідок перенесеної ангіни, коли гостре запалення в мигдаликах не минає остаточно і процес натомість переходить у хронічну форму, — пояснює лікар-отоларинголог Ірина Радченко. — Захворювання може також виникати через наявність карієсу, синуситів тощо. Найчастіше збудниками тонзиліту є стрептококи і стафілококи.

У хворого на тонзиліт мигдалики не просто збільшені в розмірах, їх тканина неоднорідна, піднебінні дужки набряклі, в лакунах мигдалин утворюються так звані гнійні пробки, які мають неприємний запах. Гнійнички іноді самостійно лопаються. Хворі скаржаться на неприємний запах із ротової порожнини.

Ангіна найчастіше стає причиною тонзиліту. Фото з сайту ivona.bigmir.net.

При огляді пацієнта лікар виявляє збільшені шийні лімфовузли. Часто підвищується температура (зазвичай до 37,1 — 37,3). Температура може триматися від тижня до декількох місяців. Застудні захворювання й ангіна — невідступні супутники тонзиліту.

Перш ніж поставити діагноз, лікар-отоларинголог або терапевт детально збирає анамнез захворювання, оглядає пацієнта, призначає лабораторні методи дослідження (аналіз крові на антитіла до стафілококу і стрептококу, загальний аналіз крові).

Визначити хронічний тонзиліт непросто. Його симптоматика настільки не виражена, що хворий тривалий час не звертається по допомогу лікаря. Однак ця патологія може призвести до серйозних захворювань, тому підтримка фахівця необхідна. Лікувати хронічний тонзиліт можна двома способами: консервативно (з допомогою ліків) або оперативно (видалення мигдаликів). Хоча ос-

таний метод лікарі трактують неоднозначно. Такий радикальний крок часом не вирішує проблему, а лише ускладнює ситуацію.

«Хронічний тонзиліт залишається в отоларингології — і дитячій, і дорослій — найбільш актуальним питанням. Чому? Безперечно те, що піднебінні мигдалики, які в народі називають гландами, беруть участь у формуванні імунітету у дітей, — наголошує Ірина Радченко. — Однак коли виникає хронічний тонзиліт, то мигдалики, замість формувати імунітет, починають завдавати шкоди організму. Часто це спричиняє аутоімунні процеси, які провокують патологічні процеси в суглобах і серці. Тому є певні показання, описані ВООЗ, дотримуватися яких, ми іноді даємо рекомендацію видалити мигдалики. Але в кожному разі підхід має бути індивідуальний. Важливі динамічний нагляд за дитиною і попередні спроби консервативного лікування.»

ПЕРЕДПЛАТА-2021

Інтернет для всіх — газета для обраних

Цього тижня закінчується передплата на «Україну молоду» на травень

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагається бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Хто з вас, шановні читачі, не встиг передплатити «Україну молоду» з нового року, це можна зробити до 18 квітня, щоб отримувати газету з травня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua. Оформити передплату можна як за електронною версією Каталогу видавництва України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видавництва України «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2021 рік:

на місяць — 78 грн. 81 коп.,
на два місяці — 157 грн. 62 коп.,
на п'ять місяців — 394 грн. 05 коп.,
до кінця року — 630 грн. 48 коп.

Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 98 грн. 81 коп.,
на два місяці — 197 грн. 62 коп.,
на п'ять місяців — 494 грн. 05 коп.,
до кінця року — 790 грн. 48 коп.

Передплатний індекс — 01555

П'ятничний номер:

на місяць — 29 грн. 92 коп.,
на два місяці — 59 грн. 84 коп.,
на п'ять місяців — 149 грн. 60 коп.,
до кінця року — 239 грн. 36 коп.

Передплатний індекс — 49497

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 4 грн., на два-три місяці — 9 грн., на чотири-шість місяців — 11 грн., на сім-дванадцять місяців — 15 грн. 30 коп.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

ПОСТАТЬ

Повернення австрійського українця

У Києві до 15-річчя Всесвітнього дня вишиванки відкриють пам'ятник Габсбурга-Вишиваного

Анастасія ФЕДЧЕНКО

Його справжнє ім'я — Вільгельм фон Габсбург, він із давньої династії Габсбургів, великий друг України. Погруддя Габсбурга-Вишиваного у бронзі з'явиться у Києві у травні неподалік Лук'янівського СІЗО, де він загинув у 1948 році.

Повернемося у початок ХХ століття. Життя в Європі безтурботне, нагадає світле погоже небо. Його ще не затягнули хмари, з яких згодом вродиться страшна злива Першої світової.

Карпатами подорожує статний юнак, придивляється до українців, дивується гарній мові та давнім, самотнім звичаям, а ще — товариськості й щирості цих людей. Цей статний юнак — представник давньої австрійської династії імператорів — мандрує інкогніто і закохується в Україну.

Згодом він досконало вивчить українську, писатиме нею вірші, а ще — боронитиме українців у підрозділі, яким командуватиме в роки війни. Захищатиме солдатів від польських офіцерів, які карали за українську, спонукатиме говорити українською. І спершу українці сприйматимуть це як дивацтво, а потім полюблять офіцера і називатимуть його Василь Вишиваний. Згодом Вільгельм командуватиме вже легіоном Українських січових стрільців.

Скульптор Михайло Горловий.
Фото надано організаторами проєкту.

«Коли вони базувалися на Кіровоградщині, взяли під захист українських активістів, зокрема отаман Фотій Мелешко переховувався у штабі Вишиваного. На активістів скаржилися поміщики, відтак вони почали скаржитися на Габсбурга, і його захищав тільки титул архикнязя, — розповідає президент Історичного клубу «Холодний Яр» Роман Коваль. — Є спогад Софії Тобілевич про те, як січові стрільці під проводом Василя Вишиваного створили театр, бібліотеку. Коли Вишиваний зі стрільцями перебазував-

ся до Чернівців, вийшли сотні людей на конях на станцію прощатися, і коли потяг рушив, люди плакали».

Василь Вишиваний — це наше знамено, наш символ, символ того, як люди іноземного кореня можуть перетворитися на українців, вважає історик. «І пам'ятник, який йому встановлять, сприятиме налагодженню українсько-австрійських стосунків, я думаю, що австрійцям буде приємно, що представника їхнього древнього царського роду вшановують в Україні. Це наше спільне надбання з австрійсь-

ким народом», — каже Роман Коваль.

Вільгельм носив вишиту сорочку. Саме фотографія у ній є однією із найвідоміших знімок діяча. За цією світлинкою і створив скульптуру Михайло Горловий у співпраці з Олександром Фурманом.

«Я читав, що його коріння пов'язане з київськими князями — Ольгою, зокрема. Думаю, він знав про це. І саме це розбудило в ньому таку любов до України, української мови», — коментує Михайло Горловий.

Ініціює розміщення монумента громадська спілка «Музичний батальйон». Її співзасновник Олександр Юрков називає Вишиваного епохою, чия життя — історія боротьби українців: «Відкрити для сучасників цю історію — це продовжити боротьбу, за яку Вишиваний віддав життя. Завдяки пам'ятнику ми поширимо інформацію про цю надзвичайну особистість як в Україні, так і в Австрії, Європі, Росії. Пам'ятник Вишиваному буде неподалік від встановленого нами спільно з однодумцями пам'ятника полковнику Петру Болбочану — визволителю Криму. Наступним кроком у рамках нашого проєкту «Пантеон Українських Героїв» плануємо встановити пам'ятник Євгену Коновальцю. Усі троє — знакові фігури української історії часів визвольних зма-

гань, були знайомі, кожен зробив свій внесок у розвиток Української ідеї, всі троє за цю ідею загинули».

Олександр Юрков переконаний: відкривати такі пам'ятники — означає тримати фронт у тилу, не тільки на сході України.

До встановлення пам'ятника долучаються громадська спілка «Народний музей України», Історичний клуб «Холодний Яр», громадська організація «Всесвітній день вишиванки».

«Встановлення пам'ятника Вишиваному — це важлива та непересічна подія, ми повертаємо історичну правду. Це наші методи оборони та наступу в гібридній війні, розпочатій Росією. Пам'ятники українським героям — це стовпи, що тримають наше українське небо. Чому Вишиваний? Бо цей звитязець продемонстрував носінням вишитої сорочки те, що вона є візуальним знаком української ідентичності, а вірність Україні довів своїми вчинками, — говорить засновник Дня вишиванки та голова громадської організації «Всесвітній день вишиванки» Леся Воронюк. — Для нас сьогодні важливо розуміти, наскільки культурна спадщина є важливим ґрунтом, завдяки їй ми можемо чітко давати відповіді на запитання «хто ми?» і не піддаватися ворожій пропаганді. Культурна спадщина загалом і вишиті сорочки зокрема є нашою духовною бронею».

Вишиваний у бронзі постає на гранітному постаменті у сквері по вулиці Ілленка, 39 у Києві 20 травня. Його встановлення приурочене до 15-річчя свята Всесвітній день вишиванки. ■

ЧАС «Т»

Ромео і Джульєтта. Презавантаження

Герої на новий лад у мюзиклі-детективі Луганського театру

Дар'я ШЕСТАКОВА, театрознавець

«Ромео і Джульєтта» Шекспіра — один із тих розтиражованих творів, про який, можливо, і не все ще сказано, але, здається, говорити вже немає про що. Попри статус класичності й вічності потенціал його видається все ж таки вичерпним, а надія, що кризь товщу століть сценічної історії проб'ється живий паросток свіжого творчого погляду, — примарною.

Але п'єсу продовжують ставити, залучаючи до репертуару багатьох театрів. Її сценічна історія останніх десятиліть більше схожа на довгий гальмівний шлях, на якому звернення до неї як до певного перевіреного часом знаку якості ризикує, почасти, перетворитися на тавро.

У наш час постановникам, які намагаються взаємодіяти з цим матеріалом, уже навряд чи допоможе прикриття ним, як класичним щитом. Затребуваними стають маневреність і відчайдушність, а ще — тверезе розуміння ризиків при зустрічі віч-на-віч.

Головний режисер Луганського театру (нині він у місті Сіверськодонецьк — саме так, за

правилами українського правопису, пишеться офіційна назва його назва «Северодонецьк») Максим Булгаков — один із тих, кого не відлякала «втомленість металу», і він прийняв виклик, поставивши своїх «Ромео & Джульєтту» восени 2020 року, означивши, що це мюзикл-детектив. А вже нинішньої весни вистава увійшла у лонгліст ІV Всеукраїнського театрального Фестивалю-премії «ГРА» у номінації «За найкращу музичну виставу у жанрі опери/оперети/мюзиклу».

Творчі зусилля тут спрямовані не на пошук нових, ще, можливо, невикористаних смислів шекспірівського твору, а на розчистку руїн старого досвіду. Навіть сама дія відбувається тут серед уламків старої колони, що впала колись дуже давно, настільки, що вже ніхто не пам'ятає, коли саме. Як, власне, ніхто не пам'ятає і причин давнього конфлікту двох достославних родин — усі просто продовжують своє існування у цих запропонованих обставинах. Режисер по-своєму намагається пояснити першопричини всім відомого конфлікту, вибудовуючи детективний сюжет

Костюми у постановці — від художниці Ірини Лубської.
Фото Олексія КОВАЛЬОВА.

свого мюзиклу. А за допомогою світлової партитури авторства самого постановника концентровано сценографічне рішення художниці Ірини Лубської отримує додатковий просторовий об'єм і художній вимір.

Пропонується не занурення у сумнозвоний шекспірівський розмах смислів, а ігрова ситуація. Гра у всім напам'ять відомий сюжет про Ромео і Джульєтту. Локанічність і легкість сценічного висловлювання реалізуються за допомогою різноманітного естетичного інструментарію. Тут і брехтівська позначеність узагальненої ситуації, і дельартівська масочність чи то людей, чи то істот, чи то фігурок із шахової дошки у стилізованих костюмах доби Відродження. І апелювання до традиції античного театру в принципі роботи, побудованому на обов'язковому діалозі хору і протагоністів.

До речі, до цього архетипічного прийому постановник звертається і в інших своїх ро-

ботах, використовуючи його як формотворчий засіб. Цим творчим почерком масові сцени конструюються як збірний образ, як певна свідомість сутність, що існує у єдиному темпоритмічному і психологічному малюнку. Тут навіть зухвале загравання з видовищністю часів самого Шекспіра, з її фізіологічно чуттєвими вбивствами, що у симбіозі з підкреслено театральним оживленням мерців-дуелянтів органічно виправдовується запропонованими правилами гри.

Навіть музика, створена спеціально для цього сюжету композитором Тарасом Лукою, «грається» з нашими очікуваннями, занурюючи у багатоглибину перипетії за допомогою музично-емоційних контрапунктів. Сформована з апофеозів псевдофіналів, із жартів, що оплакують приреченість великих сподівань, ця структура, як сходди, веде до кінця, який ніхто не може змінити.

Тут здійснюється перехід від звичної елегантності Пастернака

і Рильського до іронічного наративу нового Шекспіра від Андруховича. Просто і дещо грубувато граються тут навіть не з самим текстом, а із звичками, умовними рефлексамі, що встигли виробитися за роки його існування.

Тут відбуваються зсуви, подекуди не комфортні, але вмотивовані обраним естетичним контекстом, які виштовхують образи з насиджених у культурній пам'яті місць. Так, Ромео (Денис Пономаренко) позбавляється звичного ореолу героїзму, приміряючи, натомість, маску розбалансованого в усіх смислах хлопця, якому просто необхідно спиратися (інколи і в прямому сенсі) на «заземлену», життєздатну Джульєтту (Анастасія Адначева-Пономаренко). Навіть біла сукня на цій Джульєтті сприймається не як данина театральним правилам, щодо трактовки цього образу, а, скоріше, як ярлик, лише підкреслюючи її альтернативність.

Тут немає радикальної одержимості пафосним знищенням культурної традиції доценту, як, власне, і самовідданого очікування рясного мистецького врожаю від давно вже зневодненого ґрунту.

Тут пропонується чесна театральна гра, що дає змогу творцям вистави побути наодинці зі старовинним, перевіреним часом текстом; глядачам — із виміру «що» переміститися до виміру «як», а самій п'єсі, яка у цьому випадку позбавлена самодостатнього смислу, ставши імпульсом, надається шанс пройти крізь очисну стихію цієї самої гри. ■

Костянтин РОДИК

■ НАВІГАТОР

Концепт якості

у прогнозах книжкової погоди

У київському видавництві «Майстер Книг» вийшов альманах «Український BEST. Мініенциклопедія книжкового дворіччя: 2019–2020», де оприлюднено статистику двох крайніх рейтингів, уміщено рецензії на видання-лауреати, інтерв'ю з відомими книжковими культуртрегерами.

«Книжку року» незрідка називають конкурсом. А з цієї хиби починається Керролів Дивокрай. Бо конкурс — будь-який — це механізм просування когось/чогось. В гіршому випадку — «проти кого дружимо». Рейтинг — про інше. Про зведення до спільного знаменника приватних уподобань — задля оприявлення лінійки якості.

Рейтинг — поняття соціологічне. Головний інструмент «Книжки року» — експертне опитування. Визначити інтегральну якість — справа саме експертів, акторів соціології. За адекватність оцінювання відповідає конфігурація процедури: експерти згруповані у фокус-групи, тобто розподілені за номінаціями, де вони є фахівцями. Історики та культурологи оцінюють репертуар номінації «Минувшина»; мистецтвознавці рейтинують номінацію «Візитівка», філософи та психологи — гуманітаристику з «Софії», літературні критики — «Красне письменство».

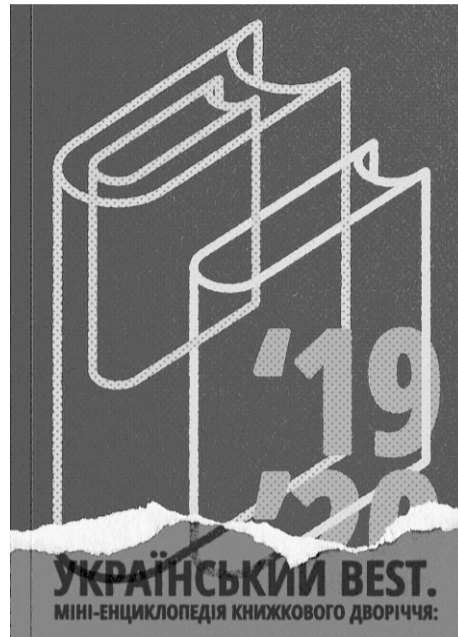
Та й чи може бути інакше, коли метою є визначення якості, а не надання PR-послуг, що зазвичай практикують «конкурси»? За яскравий приклад правлять результати конкурсу «Книга року ВВС-2020». У шортлисті фігурували дві події книжки, «Амадока» і «Букова земля». Феміністична тусовка жури просто не могла дати премію Марії Матіос, а визнати на її тлі кращим роман Софії Андрухович не дозволяла все-таки висока фахова репутація конкурсно-комісії. Знайшли блискучо-зухвалий політтехнологічний хід: присудили першість «Юпаку» Сергія Сергійовича (SAIGONa) — книжці добрій, але геть не

зіставній за літературними параметрами з двома іншими. Тобто про якість тут не ходило взагалі.

Ще один український преміальний різновид — «вибір читачів». Це навіть не статистика касового апарату, що визначає західні списки топ-продажів. «Вибір читачів» не піддається аудиту, а відтак можна призначити «переможцем» будь-кого. Та й самі бестселери, як відомо, далеко не завжди є знаком якості. Втім небезпечніше інше: «вибір читачів» — це стара популістська мантра про «мудрий народ». Коли політики її оживлюють, вона перетворюється на Голема. І тоді «вибір читачів» здатний призначити комедіанта президентом цілої країни. Звісно, якість такий вибір також не пахне.

І це не аж так далеко від нашої теми. Неякісні популістичні державці визначають увесь триб нашого життя, включно з доступом до книжок. Наприклад, Український інститут книги (УІК) уповноважений централізовано наповнювати бібліотечні фонди. Держзакупівлі тут — найкоштовніший преміальний проєкт країни, вагомійший за Шевченківку. З кількістю новинок, що надходять до книгозбірень, усе гаразд. А як щодо якості?

Не закуплені книжки, що уже встигли здобути на високе лавреатство у кількох преміях. Починаючи від подій у дитячому книжництві (Грася Олійко, «Історія, яку розповіла Жука». — Л.: Видавництво Старого Лева; Уляна Чуба, «Мед і Паштет — фантастичні вітрогони». — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ЛА) і до крайнього лавреата Нобелівки, Ольги Токарчук (Книги Якова. — К.: Темпора). З-поміж 31 лавреата рейтингу-2020

до бібліотек надійдуть лише 8. Не буде там тюремного щоденника Олега Сенцова (Хроніка одного голодування. — Л.: Видавництво Старого Лева); енциклопедичного «Нарбута» (К.: Родовід); аналітики вищого пілотажу від Володимира Горбуліна (Як победить Росію в війні майбутнього. — К.: Брайт Букс). Не буде навіть зладженого за сучасними принципами двотомового «Епістолярію Тараса Шевченка» (Х.: Фоліо).

Невідомо, чи Український інститут книги взагалі розглядав ці та десятки інших топкнижок року, як претендентів на закупівлю. Список «допущених» до

тендера видань не оприлюднено — УІК старанно приховує від громадян детальну інформацію про використання бюджетних коштів. Але цілком може бути, що видавці й не подавали свої крапці новинки на закупівлю через просту комерційну логіку: «ходова» книжка в бібліотеці — це мінус продажі через книгарні. Це зрозуміло; не зрозуміло інше — чому державна інституція більше дбає про бізнес-добробут видавців, аніж про права користувачів бібліотек на креативну книжку?

На тлі наведених прикладів «Книжка року» виглядає ще й на посібник з медіаграмотності. Покладений в основу рейтингу соціологічний концепт якості дає змогу бачити реальні інтереси різних «конкурсів» — від приховано сервісних до відверто корупційних. Порівняння взагалі — потужний інструмент руйнування міфів. Не лише для «вибору читача», а й для вибору критика. Одна з нинішніх вад нашої літкритичної інституції — укрій слабка компаративістика, себто порівняльний аналіз. Не надто важка справа — відрецензувати окремий твір. Навіть сірість, як знати, має півсотні відтінків, з яких можна зладити такий-сякий феєрверк. Та коли маєш до діла з повним спектром текстів, тоді якось незручно «висувати на Нобелівку» письменниці А., коли поруч бачиш роман письменниці М. Це як з вітаміном С: нахвалювати картоплю, де він либонь також є, повністю ігноруючи лимон чи капусту. Хоч як дивно, а в сьогодиншній літературній журналістиці такі фокуси в тренді. Утім, це вже не про критику, а про політтехнології.

Власне, порівнювана якість — поняття соціологічне. Тож «Книжку року» цілком можна назвати соціологією книжкової якості. Наш рейтинг не бездоганий, як і будь-який проєкт. Але він єдиний, до механізму якого вмонтовано усі індикатори якості, не кажучи вже про систему захисту від суб'єктивного втручання в результат — повна прозорість процедури.

Що й демонструє цей Альманах. ■

Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ

■ ІНСЦЕНІЗАЦІЯ

«Аварія» ціною в життя:

столітня правда
Дюрренматта

Українську версію «Аварії» Фрідріха Дюрренматта представлено на сцені київської майстерні театального мистецтва «Сузір'я», — сміливий феміністичний експеримент режисера Тараса Жирка, де класичні персонажі швейцарського драматурга (суддя, адвокат, прокурор і кат) — жінки.

Отже, імпровізований судовий процес над випадковим постояльцем пансіону Альфредо, якого грає народний артист України Євген Нищук. З'являється на кону під блюзові імпровізації таким собі пестунчиком долі, що манерами, елегантним одягом і любов'ю до дорогого авто нагадує почасти Великого Гетсбі, а деколи Казанову.

Розпочинається все із гри, але невдовзі стає зрозуміло, що ставка у ній — більша за життя. Спершу Альфредо самовпевнено думає, що своєю чоловічою харизмою зможе легко все розплутати й вийти сухим із води. Та жінки з боку звинувачення гадають інакше. «Була б людина, а злочин завжди знайдеться», — лунає з цього боку. Навіть пані адвокатка чудово розуміє, що людська природа часом далека від морального камертону. Відтак, «звинувачений» потрапляє у пастку, коли приймає провокативне запитання: чи був злий умисел у тому, що відбувається в житті Альфредо?

Перед тим, як остаточно заплутатися у мережі свавільної тілесности, Альфредо ще уявляє себе заручником власної хоті та прагне перекопати себе, що є чесним чоловіком, котрий найбільше кохає свою дружину. Та кожне слово гостя-підсудного заганяє його дедалі більше в глухий кут. Він пізно спохоплюється, що мовчання — справжнє золото, а прагнення дошукатися правди перетворюється для людини на екзистенційне фіаско. Й оком не встиг змигнути, а вже йдеться не про ймовірність вини, а про кваліфікацію злочину: з обтяжливими обставинами чи такий, що стався через необережність?

Пікантність процесу над Альфредо розкрита в гротескових мізансценах жіночої пристрасті до алкоголю, в екзальтованому танку, що нагадує оргіастичний екстаз від можливості працювати з «живим» матеріалом. Жінки на сцені — це і мудрі мойри, котрі бачили у своєму житті прірву після людських одкровенень; і войовничі валькірії, котрі служать Істині; і втомлені Кассандри, кожна з

«Підсудний» Альфредо — Євген Нищук.

яких пережила свою зустріч із Дон Жуаном. На процесі вони цинічно-мудрі й безпристрасно-пожадливі.

У виставі немає простих відповідей, бо людина занадто складна для одновимірного тлумачення. Людина — феномен постправди. Не лише в ХХІ

столітті ми дійшли до усвідомлення цього нового явища: постправда — похідне від людського ества. Людина не може дати собі відповідь на фундаментальні запитання: чи вона має гріх, чи вона убивця? Людина боїться зазирати в нетрі власного несвідомого.

«Аварія» — вистава, яка

змушує замислитися над тим, що явище постправди — це сама людина, яка живе прагненням бути не-собою. Хтось пафосно звеличує себе й підгодує «жабу»; хтось, навпаки, впадає в залежність від іншого, применшуючи себе, або ж упокорюється ролі жертви. ■

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Ситуаційний контроль

Перед вирішальною грою чемпіонату головні претенденти на «золото» здобули синхронні перемоги

Григорій ХАТА

Вітчизняна футбольна першість поступово наближається до свого фіналу. П'ять турів залишилося зіграти командам УПЛ в ювілейному, 30-му за ліком, чемпіонаті країни. Водночас уже наступної суботи може прояснитися питання з майбутнім тріумфатором змагань. В анонсі поєдинку прямо так і написано: «переможе чемпіон». Наразі головних претендентів на «золото» в турнірній таблиці розділяє сім очок, і для відродження інтриги в чемпіонській гонці «Шахтарю» неодмінно потрібно перемогти «Динамо» в українському класико 17 квітня. Підходимо до матчу з динамівцями в хороший момент. Команда додає, — наставник «гірників» Луїш Каштру оцінив готовність своїх підопічних до ключового поєдинку нинішнього чемпіонату.

У минулому турі «Шахтар» без проблем перегравав «Маріуполь», за який виступає традиційно багато вихованців донецького клубу. Щоправда, через особливі умови орендних договорів проти «гірників» у тому матчі за приазовську команду не могли зіграти більше десяти орендних футболістів. Відтак гра проти земляків перетворилася для команди Каштру на легку прогулянку.

А от у суботньому протистоянні з «біло-синіми» легкого життя «гірники» точно не матимуть. Очолювані екснаставником «Шахтаря» Мірчею Луческу, столичні динамівці спробують саме в очному двобої з конкурентом убезпечити себе від тривожної кінцівки в чемпіонаті.

От тільки грати проти «Шахтаря» «біло-синім» доведеться без свого капі-

У матчі проти ковалівського «Колоса» «Олімпік» зазнав восьмої поразки поспіль.
Фото з сайта koloskivalivka.com.

тана Сергія Сидорчука, котрий пропустить важливий матч через перебір жовтих карток. Також немає певності і в готовності до «класико» кращого динамівського бомбардира Віктора Циганкова, котрий продовжує відновлюватися після травми.

Утім в останніх матчах команда Луческу і без свого лідера атак демонструє непоганий забивний потенціал. Здолати непоступливих суперників, до числа котрих входить як «Олек-

сандрія», так і «Дніпро-1», динамівці змогли перш за все завдяки упевненому контролю гри. Відзначимо, що динамівці — перша в 2021-му році команда, котра завдала поразки «Дніпро-1».

А от донецький «Олімпік» після рестарту чемпіонату не набрав іще жодного очка. Не допомогла «олімпійцям» стати на переможний шлях і зміна головного тренера. Після призначення на тренерський місток Юрія Калитвинцева

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 21-й тур. «Маріуполь» — «Шахтар» — 0:3 (Мораес, 34, 78 (пен.); Соломон, 37), «Динамо» — «Дніпро-1» — 2:0 (Миколенко, 58; Сидорчук, 68; вилучення: Довбик, 61 («Д»)), «Десна» — «Олександрія» — 4:1 (Імерек, 33; Тотовицький, 54, 90+4; Гуцуляк, 78 — Ковалець, 29), «Зоря» — «Інгулець» — 2:0 (Юрченко, 52; Жуніййо, 66), «Ворскла» — «Львів» — 2:1 (Кане, 47; Кулач, 50 — Довгий, 72), «Рух» — «Минай» — 2:0 (Кухарук, 66; Кондраков, 83 (пен.)), «Олімпік» — «Колос» — 1:2 (Каргбо, 30 — Костишин, 68 (пен.); Мілько, 87; вилучення: Екра, 57 («О»)).

* * *

Поєдинки 22-го туру (16-18 квітня): «Львів» — «Олександрія», «Минай» — «Десна», «Ворскла» — «Зоря», «Шахтар» — «Динамо», «Інгулець» — «Рух», «Маріуполь» — «Олімпік», «Колос» — «Дніпро-1».

Турнірна таблиця:

	І	В	Н	П	М	О
1. «Динамо»	21	16	4	1	45-14	52
2. «Шахтар»	21	13	6	2	47-15	45
3. «Зоря»	20	11	5	4	35-14	38
4. «Десна»	21	10	6	5	33-21	36
5. «Ворскла»	21	9	7	5	29-18	34
6. «Колос»	21	8	9	4	28-20	33
7. «Олександрія»	21	7	5	9	28-28	26
8. «Дніпро-1»	21	7	4	10	30-33	25
9. «Маріуполь»	21	5	6	10	21-34	21
10. «Інгулець»	21	3	10	8	20-33	19
11. «Олімпік»	20	5	2	13	23-37	17
12. «Рух»	20	3	7	10	17-36	16
13. «Львів»	19	4	3	12	16-46	15
14. «Минай»	20	3	6	11	12-35	15

Бомбардири: Кулач («Ворскла»), Циганков («Динамо») — 10.

ва команда програтиме шість матчів поспіль. Загалом же в пасиві «Олімпіка» вісім поразок в останніх восьми поєдинках чемпіонату. А це — новий антирекорд клубу. При цьому відзначимо, що грати домашній поєдинок проти «Колоса» команді Калитвинцева довелося на полі суперника, адже віднедавна, згідно з рішенням КДК УАФ, донецькому клубу заборонено приймати опонентів на стадіоні «Динамо», котрий «олімпійці» використовували як домашню арену. ■

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАІКА

Олексій ПАВЛИШ

Ліга Європи

Після перших чвертьфінальних поєдинків ЛЄ, схоже, лише «Манчестер Юнайтед» може почуватися спокійно, обігравши на виїзді з комфортним рахунком «Гранад», в інших же парах ще далеко не все вирішено. Зокрема, «Аякс», хоч і програв вдома «Ромі», славиться виїзними «камбеками», а «Динамо» Загреб, котре раніше вибило з турніру «Тоттенхем», спробує знову створити сенсацію.

1/4 фіналу. Перші матчі. «Гранада» (Іспанія) — «Манчестер Юнайтед» (Англія) — 0:2 (Решфорд, 31; Б. Фернандеш, 90 (пен.)), «Арсенал» (Англія) — «Славія» (П. Чехія) — 1:1 (Н. Пепе, 86 — Голеш, 90+4), «Аякс» (Нідерланди) — «Рома» (Італія) — 1:2 (Классен, 39 — Л. Пеллегріні, 57; Ібаньєс, 87), «Динамо» (З, Хорватія) — «Вільярреал» (Іспанія) — 0:1 (Х. Морено, 44 (пен.)).

Англія

Хоча «Манчестер Сіті» минулого уїк-енду і програв «Лідсу», українець Олександр Зінченко може занести цей матч до свого активу: вихованець «Шахтаря» провів повний матч у центрі поля та був найкращим у складі «городян» за версією SofaScore. Попри поразку, лідерству підопічних гвардіоли нічого не загрожує.

Претендує на місце в «топ-4», що дозволить зіграти в ЛЧ, і «Вест Хем» Андрія Ярмоленка. От тільки ук-

раїнський хавбек усе ніяк не може повернутись на поле після травми. Тим часом «МЮ» скористався осічкою «Лестера» та відірвався від конкурента у боротьбі за «срібло».

Прем'єр-ліга. 31-й тур. «Фулхем» — «Вулверхемптон» — 0:1, «Манчестер Сіті» — «Лідс» — 1:2 (Ф. Торрес, 76 — Даллас, 42, 90+2; Зінченко («МС») — 90 хв.), «Ліверпуль» — «Астон Вілла» — 2:1 (Салах, 57; Александр-Арнольд, 90+1 — Уоткінс, 43), «Крістал Пелас» — «Челсі» — 1:4 (Бентеке, 63 — Хавепец, 9; Пуліш, 10, 78; Зума, 30), «Бернлі» — «Ньюкасл» — 1:2, «Вест Хем» — «Лестер» — 3:2, «Тоттенхем» — «Манчестер Юнайтед» — 1:3 (Сон Хин Мін, 40 — Фред, 58; Кавані, 80; Грінвуд, 90+6), «Шеффілд Юнайтед» — «Арсенал» — 0:3.

Лідери: «Манчестер Сіті» (32 матчі) — 74, «Манчестер Юнайтед» — 63, «Лестер» — 56, «Вест Хем» — 55, «Челсі» — 54, «Ліверпуль» — 52.

Бомбардири: Г. Кейн («Тоттенхем»), Салах («Ліверпуль») — 19.

Іспанія

Якщо ще в середині лютого перевага «Атлетико» над «Реалом» і «Барсою» у десять балів виглядала такою, яку не можна втратити, і «матрацникам» деякі ЗМІ достроково «вручали» золоті медалі, то зараз ситуація кардинально змінилась. Підопічні Сімеоне розписали чергову мирову, а «Реал» у «ель-класико» обіграв каталонців. Тепер, за вісім турів до фінішу, трьох грандів розділяють лише два пункти.

Примера. 30-й тур. «Уеска» — «Ельче» — 3:1, «Хетафе» — «Кадіс» — 0:1, «Атлетік» — «Алавес» — 0:0, «Ейбар» — «Леванте» — 0:1, «Реал Мадрид» — «Барселона» — 2:1 (Бензема, 14; Кроос, 28 — Мінгеса, 60), «Вільярреал» — «Осасуна» — 1:2, «Валенсія» — «Реал Сосьєдад» — 2:2, «Вальядолід» — «Гранада» — 1:2, «Бетіс» — «Атлетіко» — 1:1 (Тельйо, 20 — Карраско, 5).

Лідери: «Атлетіко» — 67, «Реал Мадрид» — 66, «Барселона» — 65, «Севілья» (29 матчів) — 58, «Реал Сосьєдад», «Бетіс» — 47.

Бомбардир: Мессі («Барселона») — 23.

Італія

Удруге поспіль віддав два «асисти» в матчі «Аталанти» в Серії А Руслан Маліновський та допоміг бергамаскам дотиснути «Фіорентину». Що цікаво, Руслан став лише п'ятим гравцем, якому вдалось віддати по дві передачі у двох поспіль матчах чемпіонату, і першим — з 2013 року. Тепер в активі українського хавбека — три голи та вісім передач.

Напарник Руслана по збірній Віктор Коваленко цього разу лишився у запасі.

Тим часом усе ближчим до чемпіонства є міланський «Інтер», який здобув одинадцяту перемогу поспіль.

Серія А. 30-й тур. «Спеція» — «Кротоне» — 3:2, «Парма» — «Мілан» — 1:3 (Гальйоло, 66 — Ребіч, 9; Кессі, 45; Р. Леау, 90+4), «Удінезе» — «Торіно» — 0:1, «Ін-

тер» — «Кальярі» — 1:0 (Дарміан, 77), «Верона» — «Лаціо» — 0:1, «Сампдорія» — «Наполі» — 0:2, «Ювентус» — «Дженоа» — 3:1 (Кулушевські, 5; Мората, 22; Маккені, 70 — Скамака, 49), «Рома» — «Болонья» — 1:0, «Фіорентина» — «Аталанта» — 2:3 (Влаховіч, 57, 67 — Д. Сапата, 13, 40; Ілічіч, 70 (пен.); Маліновський («А») — до 63 хв., 2 асисті).

Лідери: «Інтер» — 74, «Мілан» — 63, «Ювентус» — 62, «Аталанта» — 61, «Наполі» — 59, «Лаціо» (29 матчів) — 55.

Бомбардир: Роналду («Ювентус») — 25.

Німеччина

Після доволі несподіваної поразки вдома від «ПСЖ» у чвертьфіналі Ліги чемпіонів наставник «Баварії» Ханс-Дітер Флік вдався до ротації, аби дати основним гравцям перепочинок перед матчем-відповіддю. Проте резервісти мюнхенців не зуміли обіграти непоступливий «Уніон» із Берліна.

Цим сповна скористався «РБ Лейпциг», який скоротив відставання до п'яти балів.

Лише другу перемогу в сезоні здобуло «Шальке», котре поки є головним претендентом на виліт.

Перша Бундеслига. 28-й тур. «Армінія» — «Фрайбург» — 1:0, «Айнтрахт Франкфурт» — «Вольфсбург» — 4:3, «Баварія» — «Уніон» — 1:1 (Мусіала, 68 — Інгвартсен, 86), «Вердер» — «РБ Лейпциг» — 1:4 (Рашица, 61 — Ольмо, 24; Серлот, 32, 41; Забітцер, 63), «Герта» —

«Боруссія» (М) — 2:2, «Штутгарт» — «Боруссія» (Д) — 2:3 (Калайджич, 18; Дідаві, 78 — Беллінгхем, 47; Ройс, 52; Кнауфф, 80), «Шальке» — «Аугсбург» — 1:0, «Кельн» — «Майнц» — 2:3.

Лідери: «Баварія» — 65, «РБ Лейпциг» — 60, «Вольфсбург» — 54, «Айнтрахт Франкфурт» — 53, «Боруссія» (Д) — 46, «Байер» (27 матчів) — 43.

Бомбардир: Р. Левандовський («Баварія») — 35.

Франція

Квартет претендентів на медалі та на місце у ЛЧ — «Лілль», «ПСЖ», «Монако» та «Ліон» — не втрачав очок минулого тижня та продовжує запеклу боротьбу за трофей.

А в бомбардирській гонці поки безальтернативним лідером є зіркового форвард парижан Кіліан Мбаппе із 21 результативним ударом.

Ліга 1. 32-й тур. «Мец» — «Лілль» — 0:2 (Б. Їлмаз, 60; Челік, 89), «Страсбург» — «ПСЖ» — 1:4 (Діон, 63 — Мбаппе, 16; Сарабія, 28; М. Кін, 45; Л. Паредес, 79), «Монпельє» — «Марсель» — 3:3, «Ренн» — «Нант» — 1:0, «Брест» — «Нім» — 1:1, «Ланс» — «Лор'ян» — 4:1, «Ніцца» — «Реймс» — 0:0, «Сент-Етьєн» — «Бордо» — 4:1, «Монако» — «Діжон» — 3:0, «Ліон» — «Анже» — 3:0 (Депай, 22, 82; Пакета, 41).

Лідери: «Лілль» — 69, «ПСЖ» — 66, «Монако» — 65, «Ліон» — 64, «Ланс» — 52, «Марсель» — 49.

Бомбардир: Мбаппе («ПСЖ») — 21. ■

«Піднімати прапор своєї країни та слухати, як лунає її гімн, — це завжди дуже велика честь для спортсмена. Коли сходиш на п'єдестал, то, перш за все, відчуваєш велику гордість за країну, адже її ти представляєш».

Григорій ХАТА

■ ВАЖКА АТЛЕТИКА

Москва «палала»... Від ганьби

На чемпіонаті Європи в столиці Росії українські важкоатлети сенсаційно здобули перемогу в медальному заліку

збірної Росії на континентальному форумі.

Натомість ЧЄ в Москві став повним тріумфом збірної України, котра несподівано виграла медальний залік. Одразу четверо українських повпредів піднялися на найвищу сходику п'єдесталу.

Чемпіонські старання трьох вітчизняних атлеток — Каміли Конотоп (вагова категорія — до 55 кг), Ірини Дехи (до 76 кг) та Аліни Марущак (до 81 кг) — у передостанній день змагань підкріпив найдосвідченіший представник чоловічої команди України Дмитро Чумак, ставши в столиці Росії триразовим переможцем європейських першостей.

Натхненний своїм московським успіхом, 30-річний Чумак дуже емоційно відзначив свій тріумф, виклавши в «Інстаграмі» вогняний пост із пісненою цитатою гострого на язик російського рокмузиканта Сергія Шнурова про палаючий Кремль.

Без сумніву, тріумфальний виступ українських важкоатлетів у Москві — болісний удар по самолюбству росіян. А якби українці Анастасії Лисенко в останній змагальній дисципліні

Український прапор регулярно з'являвся на медальних церемоніях на важкоатлетичному ЧЄ-2020 в Москві.
Фото з сайта rubryka.com.

вистачило снаги перевершити потужну британку Емілі Кемпбелл і український гімн уп'яте залунав би під куполом гімнастичного палацу, зведеного за фінансової підтримки заможного чоловіка Вінер — Алішера

Усманова, у організаторів ЧЄ-2020, думається, настрої узагалі був би кепським.

Хай там як, а змагання найпотужніших представниць жіночого дивізіону (понад 87 кг) Лисенко упевнено заверши-

ла другою. Зібрати ж у Москві повний комплект нагород збірній України допоміг Дмитро Вороновський (до 55 кг), який у перший день змагань приніс синьо-жовтій команді «бронзу».

Олександр ПРИСЯЖНИК,
студент Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

■ ПРОНИЗЛИВИЙ ПОГЛЯД

Над і під стадіоном

«УМ» дізналася про приховану й маловідому дійсність, із якою живе динамівська клубна арена

видами водного спорту. Такий проект, звісно, був дуже дорогим. З наближенням кінця радянської імперії усе затратніше ставало утримувати такий гігант. У часи горезвісної «прихвизації» нові господарі стадіонного комплексу остаточно вирішили закрити басейн в асфальт. Тепер на його місці двоверхова автомобільна стоянка.

Після новітньої реставрації будівель стадіону лише нинішній офіс фанклубу зберіг рештки пишної оздобы радянських часів. Всередині він переповнений атрибутикою багатогірної історії клубу, для якого цей стадіон є рідним. Безліч фотографій, нагород та футболок різних етапів історії команди, змагань і чемпіонатів аж до світового рівня. Усі стіни завішані шарфами з геральдикой та символічними значками з усіх усюд планети.

Заходимо у чашу стадіону, близько до футбольного поля. Після інтенсивної футбольної зими воно нині не в кращому стані, та попри те справляє надзвичайне враження. Колос із трибунами-ребрами зирить з висоти освітлювальних веж і озивається відлунням тисяч пристрасних футбольних баталій. Захмарене небо не додавало святковості атмосфери, зате контрастом посилювало величезний вид споруди. Тут, на головній арені, найкраще бачиш, яким архітектурним дивом є столичний стадіон.

Коли 1931 році згадане вже ОДПУ обрало це місце для стадіону, постало багато проблем, найперше ландшафтних.

— Працювали на будівництві в основному «воноги народу», — розповідає Анатолій Колоша.

Трудовий героїзм виявляли у кращих сталінських традиціях рабської праці — за колючим дротом. Подейкують, що тіла деяких в'язнів тут-таки і закопували, під результатами їхньої праці. Майже як в історії з Великим китайським муром. Не знаю,

чи збереглися десь документальні свідчення про ці жахіття, проте кістки, знайдені у 90-ті при взятті проб із футбольного поля, говорять самі за себе.

Отак створили унікальну споруду, з особливою дренажною системою, ефективною для осушення боліт. Відвівши у такий спосіб значну кількість води, заклали шестиметровий насип із будівельних відходів. Звозили рештки маєтків, палаців, будинків, соборів і церков, що руйнували у тодішньому Києві. Важко й уявити, яка частина старого Києва знайшла останній спочинок під цими трибунами.

Щоб зберегти споруду на такій драгві, довелося створити бетонний каркас, котрий, радше, нагадував пароплав. Стадіон «Динамо» пережив дві реконструкції. Першу — 1978 року, напередодні Олімпіади-80, до якої Союз готувався на славу. Тоді ж такий стадіон втратив свій класичний вигляд. А вдруге стадіон реконструювали вже за незалежності, після зміни власника. Дерев'яні лави замінили на пластикові крісла клубних кольорів. Трибуни спираються на вісімнадцятиметрові палі, занурені у товщу ґрунту. Така конструкція, зв'язана бетонними балками, надзвичайно міцна. Але навіть такі конструктивні інженерні рішення не все можуть. І в бетонному покритті, та й на стінах стадіону помітні тріщини.

— Поступово одна частина стадіону пливе до Хрещатика, а інша до Дніпра, — констатує Анатолій Колоша.

Стан футбольного газону — найпомітніша і надважлива характеристика будь-якого стадіону. Але смарагдова арена «Динамо» нині має геть плачевний вигляд. Головна причина — ранній старт весняної частини цього сезону. Перший футбольний матч було проведено ще у лютому, за п'ятнадцятиградусного морозу. До того ж поле було вкрай перевантажене іграми тих футбольних

команд, котрі не встигли підготувати свої майданчики до чемпіонату: динамівський стадіон вимушено дав їм притулок. Як наслідок — газон дуже важко переніс екстремальні навантаження. Навіть агроплівка не змогла врятувати виснажену траву.

З поля пірнаємо всередину будівлі стадіону, йдемо футуристичними коридорами-тунелями у роздягальні команд. Наче дзеркала, хромовані стіни відбивають приглушене світло, підвищена вологість повітря занурює свідомість в особливу атмосферу великого спорту. Саме звідси футболісти виходять на поле, тут дають коментарі журналістам.

Уже у великій залі з дошкою для тактичного розбору гри Анатолій Колоша показує демонстраційну коробку зі зразком інноваційної аграрної технології футбольного газону «Грінфілд». Цим покриттям відновлять футбольне поле. Доглядати газон — ціла наука: полив, підживлення, стрижка обходиться у вельми кругленьку суму. Завдяки багатотаровості та оригінальній «стяжці» новинки у вигляді штучного покриття конструкція має бути дуже витривалою та майже виключитиме можливість відривання під час гри шматків газону.

Окреме крило стадіонної споруди віддали під музейні зали футбольного клубу «Динамо». Численні кубки, нагороди, призи, медалі, відзнаки, за якими можна вивчати географію світу й історію вітчизняного футболу. Помітна різниця між давніми і новими «мінімалістичними» кубками. Громіздкий глобус з іспанським хрестоносцем, помпезна вежа, яку навряд чи підніме одна людина, чималий мідний янгол, що тримає кубок... Тут оживає історія спортивних змагань XX й XXI століть, історія злетів і падінь, десятків рішень, що відкидали попередні, десятків людей, котрі ті рішення приймали.

Стадіон «Динамо» імені Валерія Лобановського — це справжній зріз епох та станів нашої столиці, місце, де під бетоном радянські копіїки ховаються серед царського тиньку, де під біговими доріжками знаходили німецькі касетні бомби і де іноземці отримують свою частинку українського духу разом із викликами наших вболівальників та спортсменів.

Удивляюся у стіни, наче в дзеркала. Вони дають нам змогу проникнути крізь бетонну плоть у сутність власної історії, своєї ідентичності, побудувати зв'язок там, де його не було, й навчитися його цінувати. ■

■ БАТЬКИ І ДІТИ

Лілі-Роуз Депп обганяє батька

Юна актриса ухильно відповіла, чи готова знятися разом із Джонні Деппом

Дара ГАВАРРА

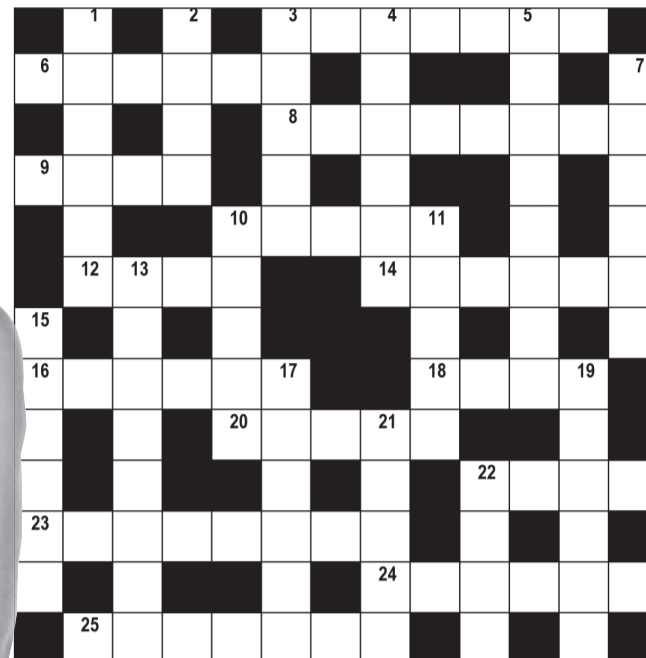
Багато дітей знаменитостей так і залишаються, в кращому випадку, в тіні своїх зіркових батьків, дехто сходить на манівці, і тільки одиницям вдається вийти у світло софітів не через гучне ім'я, а завдяки праці, наполегливості і лише частково — генам. Лілі-Роуз Депп саме з таких зіркових дітей, які виростили серед знаменитостей, але не втратили індивідуальність, природний талант, прагнення досягнути й собі висот у якійсь царині мистецтва.

Дівчинка ще з підліткового віку стала, як і її мама — співачка й акторка Ванеса Параді, — музою Карла Лагерфельда, вже в 16 років вона дефілювала по подіумах, а також демонструвала своє личко капризулі на рекламних постерах будинку моди Коко Шанель. А далі почала-

ся й кінокар'єра, причому дівчина доволі впевнено трималася на знімальних майданчиках із такими зірками, як Наталі Портман, Гарі Олдмен, Армі Хаммер ну і, звісно ж, із власним батьком — Джонні Деппом. І якщо в батька останнім часом із кар'єрою якось не складається через бурхливі судові процеси з колишньою дружиною, яка звинувачує його в сімейному насильстві, то в доньки все йде досить успішно. Так, лише минулого місяця відбулася прем'єра фільму «Трафік», як уже наприкінці цього буде представлено нову картину — «Покоління Вояджер», а в наступному — комедію «Тиха ніч».

Днями журналісти поцікавилися у Лілі-Роуз, чи не планує вона найближчим часом знову знятися разом із батьком, на що дівчина досить ухильно відповіла: «Ніколи не кажи «ніколи». Але для мене це не найважливіше. Найперше мене приваблює персонаж, якого я маю зіграти, сама історія. А вже потім — все інше».

■ Лілі-Роуз Депп.

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №35

По горизонталі:

3. Містечко на Луганщині, звільнене в липні 2014 року. 6. Райцентр на Черкащині. 8. Застаріла назва сукупності одягу, який має людина. 9. Порушення християнських норм. 10. Ім'я старшого сина Тараса Бульби. 12. Народна назва свята Преображення Господнього. 14. «Ой, Марічко, чичері, чичері-чичері, розчехли ми ...» (народна пісня). 16. Російський адмірал, один з очільників білогвардійської армії. 18. Ім'я розпутного Баскервіля, який поклав початок родинній легенді про собаку. 20. Загальноприйняте правило. 22. Злаки, зерно яких люблять коні. 23. Український письменник, автор романів «Хліб і сіль», «Дума про тебе», «Гуси-лебеді летять». 24. Один із епічних жанрів, який домінував аж до появи роману. 25. Вершник важкої кавалерії.

По вертикалі:

1. Солдат на судні. 2. «Бо так сказав Петрові Бог: «Тойді у рай їх попускаєш, як все москаль позабирає, як розкопа великий ...» (Тарас Шевченко). 3. Крилатий кінь, натхненник поетів. 4. Горілка найвищої проби. 5. Німецьке місто, в якому відбувся зна-

менитий судовий процес над нацистами. 7. Високовулканізований каучук, який електризується від тертя. 10. Популярне татарське чоловіче ім'я. 11. Заметіль, хуртовина. 13. Національна страва росіян, запозичена в китайців. 15. Прикраса, оздоба. 17. Всесвіт. 19. Велика, відповідним чином укладена купа соломи, сіна або помолоченого хліба. 21. Надзвичайно кошлата вовна з ангорських кіз чи кролів. 22. Перший захист для піхотинця.

Кросворд №35 від 6 квітня

Б	С	Д	Л	О	Н	Г	И	Н
Б	А	Р	И	К	А	Д	А	Я
Ц	Н	Р	Ц	И	Н	К	Ф	
Р	И	Б	А	В	К	Я	Р	О
Л		П	І	К	А	П	О	Р
К	А	Ш	Т	А	Н	Н	А	Р
О	А	В		Р	У	А		
Б	Е	Й	Р	У	Т	К	О	Н
И	Т	К	О	Ж	У	Х		
Л	І	А	М	Л	Р	К	Р	А
И	Н	А	Й	К	Я	І	М	
Ц	Р	І	Н	В	Е	С	Т	О
Я	Г	О	Т	И	Н	А	А	К

Варка ВОНСОВИЧ

Те, що з планетою коїться щось не те, видно бодай із танення снігів Кіліманджаро, чи відколення величезних айсбергів в Антарктиді, чи стрімкого потепління, що призводить до посух і підвищення температури. Так, скажімо, на Тайвані в минулому році не було жодного (за останні пів століття!) тайфуну, які приносять на острів дощі і, відповідно, наповнюють водойми. Дійшло до того, що на острові запровадили навіть заходи нормування води, які торкнулися мільйонів господарств. Так, скажімо, в певні дні не можна помити автомобіль на автомийці чи користуватися шампунем у перукарні.

Із засухою на Тайвані пов'язана й досить кумедна ситуація, яка трапилася з паном Ченом, який

■ ВИСОКІ ТЕХНОЛОГІЇ

Рік у воді — не біда!

Хороший гаджет і не таке переживе

минулого року відвідав озеро Сан-Мун, щоб поплавати на човні. Під час веслування він зронив свій крутезний телефон iPhone 11 в озеро. Прикро, але таке трапляється, подумав невдатний весляр. Яким же було його здивування, коли нещодавно йому зателефонував якийсь незнайомиць і повідомив, що знайшов його «мобільник». У зв'язку з посухою водойма так обміліла, розповів чоловік, що в деяких її місцях земля навіть потріскалася, а береги почали зарос-

стати травою. Ось тому йому і вдалося знайти телефон Чена.

Звісно, пан Чен і не сподівався, що «мобільник» буде в робочому стані, адже він рік пролежав під водою, покритий шаром намулу. Проте гаджет був у чохла, тож, коли власник вийняв його звідти, виявилось, що телефон сухий, проте зовсім розряджений, що й зрозуміло. Коли ж «мобільник» зарядили, то з'ясувалося, що він працює! Що не кажіть, хороша реклама фірми «Епл».

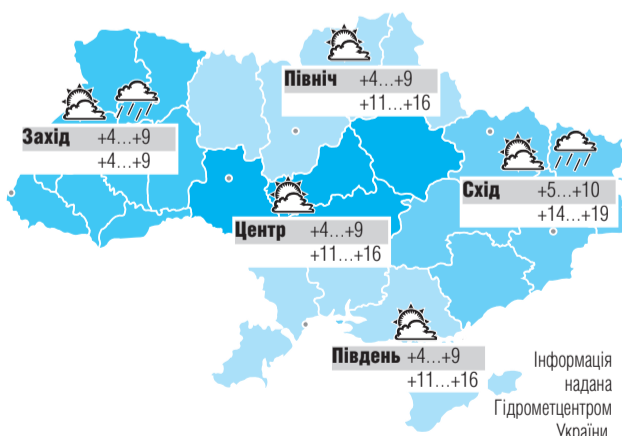
■ ПОГОДА

14 квітня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без істотних опадів. Вітер південно-східний, 5-10 м/с. Температура вночі +6...+8, удень +13...+15.

Курорти Карпат: хмарно, помірні, місцями значні опади. **Славське:** вночі +2...+4, удень +2...+4. **Яремче:** +3...+5, удень +3...+5. **Міжгір'я:** вночі +5...+7, удень +5...+7. **Рахів:** уночі +6...+8, удень +6...+8.

12 квітня висота снігового покриву становила: **Дрогобич** — немає, **Стрий** — немає, **Славське** — немає, **Плай** — 49 см, **Міжгір'я** — немає, **Рахів** — немає, **Долина** — немає, **Івано-Франківськ** — немає, **Яремче** — немає, **Коломия** — немає, **Пожежевська** — 62 см.

■ ПРИКОЛИ

— Дідуся, що ти читаєш?
— Історичний журнал.
— Так це ж «Плейбой».
— Це для тебе «Плейбой», а для мене історичний.

Зайшов до аптеки, побачив ціни і вирішив, що лікуватимусь подорожником і молитвами.

Приходжу я до РАЦСу, щоб вийти заміж, а мені кажуть:
— Нареченого треба мати з собою.

— Поясніть мені, будь ласка, за що я плачу податки?

Якщо після 23.00 вам не продають алкоголь, відкрийте пляшку і надийте. Вас примусять її купити. Дякувати за пораду не треба.

— Сьомо, як ви почуваетесь?
— Можете не цікавитися, вас усе одно немає в заповіді.

Оголошення на під'їзді:
— Шановні пані, прохання зводити коханців із місцевих. Сусідам ніде паркуватися.

Якось тренер хокейної команди говорить гравцям:
— У мене сьогодні день народження, і ви повинні зробити мені подарунок — виграти сьогоднішній матч.

— Пізно, ми вже купили вам краватку.

Коли Наташа посковзнулася, у неї вирвався короткий зміст усього її життя.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах:
«Преса України» — у Києві
Зам. 3009035
«Видавничий дім
«Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 153
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ»,
Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю—суботу (спільний номер)
Тираж 86734